Κότσιανον Στέφανον
ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ-ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΤΑΧ. ΤΕΛΟΣ ΚΑΤΕΒΛΗΘΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ — ΕΤΟΣ 2ον — ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 7 — ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1981 —

«Μικρὰ ζύμη...»

Πολύ τῆς μόδας ἔγινε τώρα τελευταία ἡ ἐπίδειξη ἐνδιαφέροντος ἀπό ποικίλους καί διαφόρους φορεῖς, ἰδιωτικούς, γιά τήν «πατρογονική μας κληρονομία». Ἐνδιαφέρον, τό ὁποῖο ἐπεκτάθηκε σέ κάθε τομέα αὐτῆς τῆς κληρονομίας, ἀνάλογα πάντα μέ τά εἰδικά ἐνδιαφέροντα ἤ (γιατί ὄχι;) τούς ἀπώτερους σκοπούς τοῦ φορέως. Τά παραδείγματα εἶναι πάμπολλα καί πρόχειρα: Βεργίνα, "Αγιον "Ορος,, παραδοσιακοί οἰκισμοί, νεοκλασσική ἀρχιτεκτονική τουρκομπαρόκ, "Ανω πόλη Θεσσαλονίκης κ. λ.π., κ.λ.π.

Βλέποντας αὐτή τήν παρήγορη κίνηση, ἐμεῖς τά ἐκπολιτιστικά Σωματεῖα, εἶναι φυσικό νά χαιρόμαστε, διότι τά πολιτιστικά πράγματα ἄρχισαν νά παίρνουν τήν «πάνω βόλτα» καί στήν Ἑλλάδα μας. Ἐπακόλουθο αὐτῆς τῆς χαρᾶς μας εἶναι ὁ προβληματισμός γιά τίς ἀνάλογες τάσεις στήν ἰδιαίτερη πατρίδα μας.

Ἀναμετρώντας τήν ἐν γένει πολιτιστική δραστηριότητα στήν Χαλκιδική κατά τήν δεκαετία 1970 — 1980, μποροῦμε, νά τήν συνοψίσουμε ὡς ἑξῆς:

1. Σύνταξη μελετῶν ἀπό τόν καθηγ. Ν. Μουτσόπουλο καί τούς συνεργάτες του, γιά τήν ἀναβίωση τεσσάρων προτύπων παραδοσιακῶν οἰκισμῶν: "Αθυτος, Πολύχρονο, Πυργαδίκια, Οὐρανούπολη. Ἐργασίες πολυτιμότατες, ἄγνωστες (σχεδόν) στήν Χαλκιδική, καί φυσικά σήμερα στό χρονοντούλαπο.

2. Σύνταξη μελετῶν, ἀπό τόν ἴδιο καθηγητή, γιά τά Μετόχια τῆς Χαλκιδικῆς. Ἐργασίες πολυτιμότατες, ἄγνωστες στήν Χαλκιδική, καί φυσικά σήμερα στό χρονοντούλαπο.

3. "Ιδρυση, τήν "Ανοιξη τοῦ 1973, τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Χαλκιδικῆς.

5. Ἀνασκαφική δραστηριότητα τῆς Ἐφορείας Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων: στό Ἱερό τοῦ "Αμμωνος Διός (Μάλτεπε), στό νεκροταφεῖο τῆς Ἀκάνθου (Ἱερισσός), στόν "Αϊ - Γιάννη Νικήτης, καί σποραδικές ἄλλες σωστικές μικρο έρευνες.

6. Ἀνασκαφική δραστηριότητα τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων: στήν Τορώνη, στήν Νικήτη, στήν Σάνη Κασσάνδρας, στήν Βεριά τῶν Ν. Συλλάτων καί σποραδικές ἄλλες σωστικές μικροέρευνες.

7. Καταγραφή, φωτογράφιση καί ἀποδελτίωση τῶν εἰκόνων σέ 35 χωριά, ἀπό τήν Ἐφορεία Βυζαντινῶν.

8. Ἀνασκαφική δραστηριότητα ἀλλοδαπῶν ἀποστολῶν: στήν Τορώνη Αὐστραλοί, στά Σιδηροκαύσια Γάλλοι.

"Εναντι αὐτῆς τῆς ἐξωχαλκιδικιώτικης δραστηριότητος στήν Χαλκιδική, τί ἔχουμε νά ἀντιπαρατάξουμε ἐμεῖς οἱ Χαλκιδικιῶτες γιά τήν ἴδια δεκαετία;

1. "Ιδρυση (ἀπό τό 1973 καί ἑξῆς) πάνω ἀπό 25 Ἐκπολιτιστικῶν Σωματείων, ἀπό τά ὁποῖα ἕνα σημαντικό μέρος ἀτονεῖ, ἕνα ἄλλο μέρος ἁπλῶς πολιτικολογεῖ καί ἕνα πολύ μικρό μέρος ἀναπτύσσει σοβαρή ἐκπολιτιστική δράση, παράλληλα μέ ἄλλες ἐνέργειες.

2. Δραστηριότητα τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας Χαλκιδικῆς: μπορεῖ ὁ καθένας νά τήν πληροφορηθεῖ ἀπό τόν ἰλουστρασιόν τόμο πού ἐξέδωσε πρόσφατα ἡ ἴδια γιά νά παρουσιάσει τό ἔργο της. Ἐμεῖς δέν χρειάζεται νά γράψουμε τίποτα.

3. Τήν διαμάχη γιά τά παλιά - ἱστορικά κτήρια τῆς Ἀρναίας (παλιό Σχολεῖο καί Ἀρχοντικό): μιά διαμάχη στήν ὁποία καί τά «Ζερβοχώρια» πῆραν ἐνεργό καί οὐσιαστικό μέρος, καί ἡ ὁ-

ότητος τῶν μή Χαλκιδικιώτικων φορέων πού προαναφέραμε - ὁ ὁποῖος βέβαια ἀναφέρει τίς κυριότερες ἐκδηλώσεις καί δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ πλήρης - διαβάζουμε μιά σειρά ἀπό ἐντυπωσιακές ἐνέργειες. Ἐντυπωσιακές, ἀλλά ἄγνωστες καί ἄγνωστες γιά δυό λόγους:

1. Διότι, οἱ πράγματι ἄξιοι καί ἀκούραστοι, ἐπιστήμονες που ἀσχολοῦνται μέ αὐτά τά θέματα, ζοῦν σέ ἕναν πολύ κλειστό καί ἐντελῶς ἰδιόρρυθμο κύκλο, ἐνδιαφερόμενοι κυρίως γιά τήν ἀνάδειξη ἤ τήν ἐπικράτηση μέσα σ' αὐτόν. Οἱ περισσότεροι ἀπ' αὐτούς εἶναι ξεκομμένοι ἀπό τόν πολύ κόσμο καί δέν νοιώθουν (ἤ δέν εὐκαιροῦν νά ἱκανοποιήσουν) τήν ἀνάγκη τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος θέλει νά γίνει καί αὐτός κοινωνός τῶν τόσο γοητευτικῶν γνώσεών τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τῶν λαϊκῶν διαθέσεων εἶναι τά συλλαλητήρια πού γίνονται στίς διαλέξεις τοῦ Ἀνδρόνικου. (Ἀνδρόνικος σκέτος, χωρίς κύριος ἤ καθηγητής γιατί τό ἔρ- Μακεδονίας).

2. Διότι δέν ὑπάρχουν στήν Χαλκιδική ἀκόμη οἱ ἐκπολιτιστικοί ἐκεῖνοι παράγοντες, οἱ ὁποῖοι θά ἐρευνήσουν, θά ἀξιολογήσουν καί θά προκαλέσουν τήν γνωριμία τοῦ λαοῦ μέ πράγματα ἔξω ἀπό τήν καθημερινότητα, τήν πεζοδρομιακή ἤ συμφεροντολογική πολιτικολογία, τήν δραχμοθηρία. Δέν ὑπάρχουν στήν Χαλκιδική ἀκόμη ἐκεῖνοι οἱ παράγοντες πού θά ὁδηγήσουν τόν λαό στήν γνώση τοῦ ὡραίου, στήν ἀγάπη τοῦ ὡραίου, στήν ἐπιδίωξη τοῦ ὡραίου. Καί ἄν μέσα - μέσα ἐμφανίζεται κανένας μέ τέτοιες διαθέσεις, τότε αὐτός εἶναι ὕποπτος εἶναι μωροφιλόδοξος, εἶναι ἐγωκεντρικός, εἶναι λοξός, ἀσχολεῖται μέ θέματα πού δέν τόν ἀφοροῦν: ΕΞΑΦΑΝΕΙΣΤΕ ΤΟΝ!!!...

Αὐτό τό κενό καλοῦνται νά καλύψουν τά

στήν Ἑλλάδα μας. Ἐπακόλουθο αὐτῆς τῆς χαρᾶς μας εἶναι ὁ προβληματισμός γιά τίς ἀνάλογες τάσεις στήν ἰδιαίτερη πατρίδα μας.

Ἀναμετρώντας τήν ἐν γένει πολιτιστική δραστηριότητα στήν Χαλκιδική κατά τήν δεκαετία 1970 — 1980, μποροῦμε, νά τήν συνοψίσουμε ὡς ἑξῆς:

1. Σύνταξη μελετῶν ἀπό τόν καθηγ. Ν. Μουτσόπουλο καί τούς συνεργάτες του, γιά τήν ἀναβίωση τεσσάρων προτύπων παραδοσιακῶν οἰκισμῶν: Ἄθυτος, Πολύχρονο, Πυργαδίκια, Οὐρανούπολη. Ἐργασίες πολυτιμότατες, ἄγνωστες (σχεδόν) στήν Χαλκιδική, καί φυσικά σήμερα στό χρονοντούλαπο.

2. Σύνταξη μελετῶν, ἀπό τόν ἴδιο καθηγητή, γιά τά Μετόχια τῆς Χαλκιδικῆς. Ἐργασίες πολυτιμότατες, ἄγνωστες στήν Χαλκιδική, καί φυσικά σήμερα στό χρονοντούλαπο.

3. Ἵδρυση, τήν Ἄνοιξη τοῦ 1973, τῆς Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Χαλκιδικῆς. Ἐπί ὀκτώ χρόνια, οἱ πολιτιστικοί παράγοντες τῆς Χαλκιδικῆς, στήν συντριπτική τους πλειοψηφία, τήν ἀγνοοῦν ἤ τήν σνομπάρουν ἤ δέν γνωρίζουν τί πράγμα εἶναι, μέ ἀποτέλεσμα βεβαίως νά ζημιώνεται μόνον ἡ Χαλκιδική.

4. Ἔντονη δραστηριοποίηση τῆς «Ἐκόλ Πρατίκ» τῶν Παρισίων γιά τήν μελέτη τῆς ἱστορίας καί τῆς ἱστορικῆς τοπογραφίας τῆς μεσαιωνικῆς Χαλκιδικῆς. Παράλληλα ἔκδοση ἀρκετῶν εἰδικῶν συγγραμμάτων μέ τά ὁποῖα φωτίζονται ἄγνωστες πτυχές τῆς κοινωνικῆς δομῆς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, μέ βάση στοιχεῖα πού ἀφοροῦν κυρίως τήν Χαλκιδική.

ὁπροκαυσία ἤ ἄλλοι.

Ἔναντι αὐτῆς τῆς ἐξωχαλκιδικιώτικης δραστηριότητος στήν Χαλκιδική, τί ἔχουμε νά ἀντιπαρατάξουμε ἐμεῖς οἱ Χαλκιδικιῶτες γιά τήν ἴδια δεκαετία;

1. Ἵδρυση (ἀπό τό 1973 καί ἑξῆς) πάνω ἀπό 25 Ἐκπολιτιστικῶν Σωματείων, ἀπό τά ὁποῖα ἕνα σημαντικό μέρος ἀτονεῖ, ἕνα ἄλλο μέρος ἁπλῶς πολιτικολογεῖ καί ἕνα πολύ μικρό μέρος ἀναπτύσσει σοβαρή ἐκπολιτιστική δράση, παράλληλα μέ ἄλλες ἐνέργειες.

2. Δραστηριότητα τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας Χαλκιδικῆς: μπορεῖ ὁ καθένας νά τήν πληροφορηθεῖ ἀπό τόν ἰλουστρασιόν τόμο πού ἐξέδωσε πρόσφατα ἡ ἴδια γιά νά παρουσιάσει τό ἔργο της. Ἐμεῖς δέν χρειάζεται νά γράψουμε τίποτα.

3. Τήν διαμάχη γιά τά παλιά - ἱστορικά κτήρια τῆς Ἀρναίας (παλιό Σχολεῖο καί Ἀρχοντικό): μιά διαμάχη στήν ὁποία καί τά «Ζερβοχώρια» πῆραν ἐνεργό καί οὐσιαστικό μέρος, καί ἡ ὁποία ἔδειξε ὅτι μιά μερίδα συμπατριωτῶν μας, ὅταν θαρρεῖ ὅτι θίγεται αὐτό πού νομίζει γιά συμφέρον της, εἶναι ἕτοιμη νά ξεχάσει καί ἱστορία, καί αἰσθητικές ἀξίες, καί σοβαρότητα κ.λ.π., κ.λ.π.

Δέν ἀναφέρουμε βεβαίως τίς περιπτώσεις ἐκεῖνες κατά τίς ὁποῖες «πολιτιστικοί» παράγοντες ἤ φορεῖς τῆς Χαλκιδικῆς, κινήθηκαν ἀρνητικά μέ ἐνέργειες ἤ παραλείψεις, μέ ἀποτέλεσμα νά ζημιωθεῖ καί νά ζημιώνεται ἡ γνήσια πολιτιστική προσπάθεια στήν ὄμορφη Χερσόνησό μας.

Στόν κατάλογο τῆς πολιτιστικῆς δραστηριότητος εἶναι τά συλλαλητήρια πού γίνονται στίς διαλέξεις τοῦ Ἀνδρόνικου. (Ἀνδρόνικος σκέτος, χωρίς κύριος ἤ καθηγητής γιατί τό ἔρ- Μακεδονίας).

2. Διότι δέν ὑπάρχουν στήν Χαλκιδική ἀκόμη οἱ ἐκπολιτιστικοί ἐκεῖνοι παράγοντες, οἱ ὁποῖοι θά ἐρευνήσουν, θά ἀξιολογήσουν καί θά προκαλέσουν τήν γνωριμία τοῦ λαοῦ μέ πράγματα ἔξω ἀπό τήν καθημερινότητα, τήν πεζοδρομιακή ἤ συμφεροντολογική πολιτικολογία, τήν δραχμοθηρία. Δέν ὑπάρχουν στήν Χαλκιδική ἀκόμη ἐκεῖνοι οἱ παράγοντες πού θά ὁδηγήσουν τόν λαό στήν γνώση τοῦ ὡραίου, στήν ἀγάπη τοῦ ὡραίου, στήν ἐπιδίωξη τοῦ ὡραίου. Καί ἄν μέσα - μέσα ἐμφανίζεται κανένας μέ τέτοιες διαθέσεις, τότε αὐτός εἶναι ὕποπτος εἶναι μωροφιλόδοξος, εἶναι ἐγωκεντρικός, εἶναι λοξός, ἀσχολεῖται μέ θέματα πού δέν τόν ἀφοροῦν: ΕΞΑΦΑΝΕΙΣΤΕ ΤΟΝ!!!...

Αὐτό τό κενό καλοῦνται νά καλύψουν τά Ἐκπολιτιστικά Σωματεῖα. Μέχρι στιγμῆς ἀπέτυχαν ἤ μᾶλλον δέν ὡρίμασαν ἀκόμα. Ζοῦν ἀκόμα μέσα στήν παραζάλη τοῦ 1974, ὅταν τά πάντα γίνονταν ἀντικείμενα πολιτικοποιήσεως. Ὅμως, ἕνα φῶς ἄρχισε νά φανερώνεται στό βάθος: εἶναι ἡ διαμάχη γιά τό παλιό Σχολεῖο τῆς Ἀρναίας· ἕνας πόλεμος τοῦ καλοῦ μέ τό κακό· δύσκολος πόλεμος, γιατί εἶναι ὁ πρῶτος. Ὅμως σημαδιακός πόλεμος. Δείχνει ὅτι ἡ μαγιά γιά μιά σωστή ἐκπολιτιστική κίνηση ὑπάρχει· καί εἶναι καλή μαγιά· καί ὅπως εἶπε ὁ Παῦλος: «μικρά ζύμη ὅλον τό φύραμα ζυμοῖ»...

ΖΕΡΒΑΣ

Ο ΠΑΠΑΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΜΑΣ ΟΠΩΣ ΤΟΝ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΙ ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΘΕΣ)ΝΙΚΗ 13. 3. 81.

Σέ κάποια δίκη ἡ ἐφημερίδα τά «ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΑ» δικάστηκε ἀπό τό τριμελές Πλημμελειοδικεῖο σέ 7μηνο φυλάκιση γιά «συκοφαντική δυσφήμιση».

Συγκεκριμένα: Στό ὑπ' ἀριθμ' 5 φύλλο καί σέ ἄρθρο μέ τόν τίτλο «ΦΩΝΗ ΛΑΟΥ» κατηγορήσαμε τόν παπα-Κίκα πώς ἔδιωξε τή Νεωκόρο ἀπό τήν ἐκκλησία κι' ἀνέλαβε ὁ ἴδιος καντηλανάφτης μέ μισθό 2.000 δρχ. τό μήνα. Ἐπειδή ἡ Πολιτική Ἀγωγή κατά τή διάρκεια τῆς δίκης ἐξεστόμισε πύρινους λόγους ἐναντίον μας... καί ἐπειδή κατά τή διάρκεια αὐτῆς τῆς δίκης ἡ ὑπεράσπιση ἔθεσε στή διάθεση τοῦ δικαστηρίου κάποιο ἔγγραφο - ἐπιστολή τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τό ὁποῖο ἀπό πολύ παλιότερα εἶχε ἔρθει στά χέρια μας καί δέν δημοσιεύσαμε!..

... Καί ἐπειδή, μετά τήν καταδίκη μας (γιά τήν ὁποία ἀσκήσαμε ἔφεση) νομίζουμε πώς πρέπει πραγματικά νά μάθουμε ὅλοι, ποιός εἶναι ὁ παπάς τῆς Ἐνορίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγ. Ταξιαρχῶν Σανῶν, ἔτσι ὅπως τόν περιγράφει τό ἔγγραφο, τό ὁποῖο ἔστειλε στό Μητροπολίτη Ἀρναίας καί σέ μᾶς ἡ συντριπτική πλειοψηφία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου ὑπό μορφήν ἀπογνώσεως καί κλήσεως βοηθείας, τό δημοσιεύουμε αὐτούσιο στή συνέχεια ὅπως θά τό διαβάστε, χωρίς νά παραλείψουμε τίποτα.

«Σεβασμιώτατε,

Ἀνάγκη καί καθῆκον μου εἶναι νά σᾶς γνωρίσω τά κάτωθι.

Ὁ ἱερεύς Ἀστέριος Γκίκας μή συνεργαζόμενος μετά τῆς Ἐπιτροπῆς του προβαίνει σέ πράξεις παράνομας καί ἀσύμφορες γιά τήν Ἐκκλησίαν, καταστροφή τοιχογραφιῶν καί Πλατυτέρας, φκιάνοντας τό παραμύθι ὅτι δέν εἶχαν μάτια. Ἡ Πλατυτέρα σέ καλή κατάσταση ἔνιωθες νά σ' ἀγκαλιάζει μέ τή θεϊκή της ὀμορφιά πού ἔλαμπε ὁ προφήτης Ἠσαΐας κρεμασμένος κατακέφαλα καί πριονιζόμενος, βλέποντάς τον αἰσθανόσουν νά στάζει αἷμα Χριστιανικό στήν ψυχή σου καί πίστευες πώς σώθηκε ἡ πίστη σου «θρησκεία σου» πούλησε τά Μανουάλια χωρίς νά ρωτήσει κανένα καί οὔτε μᾶς εἶπε ποῦ καί πόσο τά ἔδωσε.

Γυρνά νύχτα καί ζητᾶ χρήματα ἀπό τούς ἐνορίτες μας ἀλλά καί στήν ἐκκλησία δέν παύει νά λέγει φέρτε χρήματα καί νά τά δώσετε σέ μένα. Ἀφήρεσε χρήματα ἀπό τήν εἰκόνα πού ἀφιέρωσε κάποιος καί ἀρνήθηκε νά τά δώσει στόν τα μία πού τοῦ τά ζήτησε. Μᾶς πῆρε ἀπό τό παγκάρι ταῦλες, μαντήλια ἀργαλίσια καί ἄλλα καί οὔτε τά ξαναείδαμε.

Ἀπέρριψε τήν προσφορά τοῦ Συλλόγου περί ἀνεγέρσεως Κοινοταφείου προϋπολογισμοῦ (70.000)

Ἀκόμα καί νεκρό ἄφησε ἄθαφτον καί ἔφυγε ἀλλά καί στό πρῶτο μνημόσυνο πού ἔκαναν γιά τόν ἴδιο νεκρό δέν ἦρθε ἐπειδή δέν ἦταν ἀπ' τήν μερίδα του καί ἦρθε τό μεσημέρι γιά βάφτιση πού ἦταν τῆς μερίδας του.

Βγῆκε σέ συγκέντρωση στό καφενεῖο καί ἀφοῦ εἶπε πολλά κατά τοῦ συλλόγου, εἶπε «θέλω νά μέ βοηθήσετε ἀκόμα καί ἐπανάσταση νά κάνετε» καί ἔτσι δίχασε τό χωριό.

Ἔδιωξε τόν κόσμο ἀπό τήν ἐκκλησία μέ τό νά φωνάζει μετά ἀπό κάθε λειτουργία δέν εἶστε Χριστιανοί δέν ἀγαπᾶτε τό Θεό καί συνέχεια τά προσωπικά του τά μαύρισε πολύ νέος καί δέν τόν σέβονται καί δέν ἔπρεπε νἄρθει σ' αὐτό τό λασποχώρι. Καί τό κακό συνεχίζεται κατέβασε τόν Προφήτη Ἠλία ἀπό τό προσκυνητάρι καί ἔβαλε τόν Ἅγιο Ἀστέρι. τσήν ἐρώτησι παρά τῆς ἐπιτροπῆς γιατί ἔκανε τήν ἀλλαγή αὐτή ἀπάντησε ἀδίσταχτα γιατί μέ λέν Στέργιο. Τσήν ἐρώτησι πάλι παρά τῆς ἐπιτροπῆς ποιός σοῦ εἶπε. Ἀπάντησε πάλι μέ τόν ἴδιο τρόπο. Δέκα ἄτομα μέ μένα ἀρχηγό. Συνεπῶς ἔχουμε ἀρχηγό κι' ὄχι παπά.

Μόνον ὅταν ἔγινε καταγγελία γιά τά Μανουάλια τότε θυμήθηκε τήν ἐπιτροπή καί μᾶς λέγει: «Σεβαστεῖστε τά ράσσα μου σῶστε τόν ἱερέα σας». Ἔτσι μᾶς ἔσπρωξε εἰς τήν ἀνομία πήραμε τήν ἀπόφαση ὅτι ἦταν εἰς γνώση μας ἡ πώληση τῶν μανουαλίων. Μετά ἀπ' αὐτό ἔγινε κάτι γιά εἰκόνες, νά πά πάλι ὁ ἱερεύς. «Σεβαστεῖτε τό ράσσο μου σῶστε τόν ἱερέα σας» καί μᾶς παρουσιάζει τρία ἔγγραφα μέ ἀρ. πρωτ. 7 ἐκ τῶν ὁποίων ἕνα γιά τήν ἐφορεία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων ἕνα πρός τήν Μητρόπολη καί ἕνα στήν Ἀστυνομία Γαλατίστης.

Αὐτό μᾶς δημιούργησε ὑποψίες διότι ζητοῦσε νά ὑπογράψω λέγοντας ὅτι τίς φυλάγουμε ἐπιμελῶς τίς Εἰκόνες, πράγμα πού ἐμεῖς δέν γνωρίζαμε τίποτα.

Καί κάτι πού δέν τό γράφω θά σᾶς τό πῶ μόνον μπροστά στήν Ἀστυνομία.

Διατελοῦμεν μετά τιμῆς

1. Κρημιανιώτης Χαρίλαος Ἀντιπρόεδρος.
2. Ραμπότας Γεώργιος Ταμίας.
3. Σεραφείμ Χαρίλαος Γεν. Γραμματέας.

(Τό κείμενο συνέταξε ἰδιογράφως ὁ ἕνας ἀπ' τούς τρεῖς καί τό ὑπογράφουν οἱ ἄλλοι δύο).

... Καί γιά νά σταθοῦμε λίγο ἀκόμα σ' αὐτή τή δίκη, συνεχίζουμε. Τόν πρῶτο ἀπό τούς ὑπογράφοντες τῆς ἐπιστολῆς τόν εἴχαμε μάρτυρα ὑπερασπίσεως (προσεφέρθη οἰκειοθελῶς!). Καί ἀπό μάρτυρας ὑπερασπίσεως κατέληξε σέ μάρτυρας κατηγορίας. Τόν δεύτερο τόν εἶχε μάρτυρα (κατηγορίας) ὁ παπᾶς· ἀλλά μᾶς ἔπαιξε ὅλους... ΠΡΟ—ΠΟ!

Καί στάθηκε στό «Χ»! Μᾶς ἔκανε ὅλους τό χατήρι!.

Ὁ τρίτος δέν ἐμφανίστηκε καθόλου.

ΜΑΣ ΚΑΤΑΚΛΕΨΑΝ!

Ἑπτά εἰκόνες, ἕνα παλιό Εὐαγγέλιο, ἕνας ἐπιτάφειος καί ἕξι μανουάλια, εἶναι ἡ λεία τῆς κλοπῆς κατά τό παραπεμπτικό βούλημα, μέ τό ὁποῖο παραπέμπεται νά δικαστεῖ στό πενταμελές Ἐφετεῖο Θεσσαλονίκης σάν κλέφτης ὁ παπᾶς τῆς ἐνορίας μας Ἀστ. Κίκας

Σύμφωνα μέ τό βούλευμα πάντα, ὁ παπᾶς, ἔκλεψε τά παραπάνω ἱερά ἀντικείμενα, σέ χρονικό διάστημα ἀπό τό Νοέμβριο τοῦ 1977 ὡς τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1979, πού ἱερουργοῦσε στόν ναό μας καί (δυστυχῶς) ἱερουργεῖ ἀκόμα.

Ἡ ὑπόθεση αὐτή δέν θἄφτανε ποτέ ἐδῶ, ἄν ἡ Ἑταιρεία μας δέν εἶχε τό θάρρος καί τό κουράγιο, νά τό θέση παλιότερα ὑπ' ὄψη τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν!

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΗΤΣΙΑΣ

Ἀπό τά Δουμπιὰ Χαλκιδικῆς

Ἡ ἐφημερίδα μας σήμερα, ΑΦΙΕΡΩΝΕΙ τίς στῆλες αὐτές σ' ἕνα νέο, πού πρίν δέκα πέντε περίπου χρόνια ἐκεῖ κατά τό δεύτερο ἥμισυ τῆς δεκαετίας τοῦ '60, ξεκίνησε γεμᾶτος ὄνειρα, δύναμη καί πολύ κουράγιο, νά κατακτήσει μιά θέση ἄδεια ἀνάμεσα στούς πρώτους ἑρμηνευτές τοῦ Λαϊκοῦ μας τραγουδιοῦ. Ξεκίνησε ἀπ' τό τόπο μας, δέ χρησιμοποίησε κανένα καλλιτεχνικό ψευδόνυμο κι' ἀκούει ἀκόμα στό ὄνομα Μανώλης Μητσιᾶς. Γεννήθηκε στά Δουμπιά Χαλκιδικῆς· κι' εἶναι ὁ πρωτότοκος γυιός τοῦ Μιλτιάδη Μητσιᾶ καί τῆς Χαρίκλειας.

Ὁ πατέρας του ὑπῆρξε γιά πολλά χρόνια πρόεδρος τοῦ χωριοῦ καί θεωρήθηκε ἀπό ὅλους τούς Δουμπιῶτες σάν ὁ πιό προοδευτικός ἄνθρωπος πού πέρασε ποτὲ ἀπό τό ἀξίωμα αὐτό. Ἡ ἰδιότητα αὐτή τοῦ πατέρα του, ἔδωσε τήν εὐκαιρία στό μικρό Μανώλη, νά μεγαλώσει σ' ἕνα ἀρχοντικό οἰκογενειακό περιβάλλον. Κι' ἐπειδή ἡ ἀρχοντιά αὐτή δέν εἶχε καμιά σχέση μέ μιά οἰκονομική ἄνεση πού μπορεῖ ἴσως νά φανταστεῖ κάποιος, τά πρῶτα χρόνια τῆς παιδικῆς καί τῆς ἐφηβικῆς του ἡλικίας ἀργότερα ὁ Μανώλης, τά πέρασε μέσα στή φτώχεια, τήν ἀνέχεια καί τή σκληρή ἀδιάκοπη ἀγροτική ἐργασία.

Στά Δουμπιά λοιπόν πρωτόπαιξε καί πρωτοτραγούδησε ὁ ἑρμηνευτής τοῦ «Τρελλοῦ» καί τόσων ἄλλων ἐπιτυχιῶν καί στή κοιλάδα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Κοντά σέ μιά πηγή, πού τότε οἱ ἄνθρωποι ἀποκαλοῦσαν ἀκόμα «ἁγίασμα» γιατί τό μυαλό τους, δέν ἔφτανε νά ἐξηγήσει ἀλλοιῶς τίς ὄξινες ἀλκαλικές ἰδιότητες πού εἶχε. Καί καθώς τά χρόνια πέρασαν καί οἱ καιροί ἄλλαξαν, ἡ πηγή ἔπαψε νά εἶναι «Τό ἁγίασμα». Ἔγινε πλαστικές ἤ καί γυάλινες φιάλες τοῦ ἑνός λίτρου νεροῦ καί μέ τή μορφή αὐτή δροσίζει ἤ ἀνακουφίζει ἀνάλογα τά βαρειά καί κουρασμένα ἀπ' τή πολυφαγία στομάχια μας. Εὐγενική της ἐπωνυμία: «Μεταλλικά νερά Δουμπιά Χαλκιδικῆς» Κι' ὁ Μανώλης... Ὁ Μανώλης δέ τραγουδάει πλέον γιά τόν ἀντίλλαλο! Τόν ἀχό τῆς κοιλάδας! Τραγουδάει γιά ὅλους ἐμᾶς, πού τόν ἀκοῦμε, τόν βλέπουμε στή τηλεόραση καί νοιώθουμε... ναί πράγματι, νοιώθουμε ὑπερήφανοι γι' αὐτόν.

Γιά πολλούς εἶν' ἕνα ἴδαλμα. Ἕνας ὡραῖος τραγουδιστής. Μιά θαυμάσια ὑπέροχη φωνή στό Ἑλληνικό τραγούδι.. Γιά μᾶς εἶν' ἐπί πλέον ἀκόμα, ἕνας φίλος. Ἕνας παληός φίλος. Συμμαθητής ἀπ' τό Δημοτικό ἤ τό Γυμνάσιο. Μέτοχος στίς ζαβολιές καί τά ἀθώα ξεσπάσματα μιᾶς ἐποχῆς, πού τό μεγάλο της κακό εἶναι, πώς δέν θά ξαναγυρίσει ποτέ. Εἶναι τό ντροπαλό καί συμπαθητικό ἐκεῖνο μικροκαμωμένο ἀγόρι πού ἦταν ἀδύνατο νά φανταστοῦμε πώς μιά μέρα θἄφτανε τόσο ψηλά, παρά τά ὡραῖα τραγούδια πού μᾶς χάριζε τότε στή παρέα. Θἄφτανε ἐδῶ ποῦναι

Ἀϋπνίες, ξενύχτια — ὅλα αὐτά τόν κυνηγοῦν ἀκόμα — κούραση καί σκληρή δουλειά λοιπόν στά καπνοχώραφα, ἔχει νά θυμᾶται χωρίς ἀποστροφή ὁ Μανώλης ἀπό τότε, κι' αὐτό, γιατί δέ θέλει νά ξεχάσει πώς κάποτε ὑπῆρξε κι αὐτός ἕν' ἀγροτόπαιδο.

Στό χῶρο τοῦ τραγουδιοῦ, δέ βρέθηκ' ἐντελῶς τυχαία. Τό τραγούδι γι' αὐτόν ὑπῆρχε πάντα. Ὑπῆρχε στόν ἴδιο ἔμφυτο. Κληρονομιά στό οἰκογενειακό του περιβάλλον. Τοῦ τό χάρισε, τοῦ τᾶμαθε πέστε ἡ μητέρα του, ἡ κυρά Χαρίκλεια. Πού ὅταν τραγουδοῦσε κάποτε σ' ἄλλες ἐποχές σ' ἄλλους καιρούς, δέν ἄκουγες γύρω της ἀνάσα. Γι' αὐτό κι ὅταν ὁ Μανώλης καθιερώθηκε τελικά σάν τραγουδιστής, πολύ λίγους ξάφνιασε.

Τά Δουμπιά, ὁ Πολύγυρος, τό Ζαγκλιβέρι βρίσκονται πίσω μακρυά. Τά σοκάκια, οἱ γεμᾶτες ἄστρα βραδυές, «τ' Ἀνήλια» δέν ἔχουν καμιά σχέση μέ τά μικρόφωνα, τίς πίστες, τούς ἐνισχυτές καί τίς ἐπιγραφές μέ τά μεγάλα φωτεινά γράμματα. Ὅμως ὁ Μανώλης τά θυμᾶται πάντα. «Θέλω πολύ νά πάω στό Πολύγυρο... ἔχω νά πάω ἀπό τότε... Τί ἔγινε; Ἄλλαξε καθόλου; μουρμούρισε σέ μιά στιγμή σιγά».

Στά κουτσομπολιά τά καλλιτεχνικά, τίς συκοφαντίες, πού τόν θέλουν χωρισμένο καί διαζευγμένο τό τελευταῖο καιρό, ἔχει νά ἀντιπαρατάξει μιά εὐτυχισμένη οἰκογένεια, πού ἀποτελεῖται πάντα ἀπό μία σύζυγο καί μητέρα ἑνός παιδιοῦ τοῦ γυιοῦ του, πεντέμισυ χρονῶν, τοῦ Μιλτιάδη τοῦ νεώτερου.

Στή συνέντευξη πού ἀκολουθεῖ, θ' ἀκούσομε τό Μανώλη Μητσιά νά μᾶς μιλάει γιά τά παληά. Γιά ἐποχές ἀλλοιώτικες. Ἤ καί σημερινές. Ὁστόσο ὅμως καί πολύ διαφορετικές. Γιά τίς ἀνυσηχίες του, τά σχέδια, τά ὄνειρά του. Καί τή μεγάλη ἀγάπη γιά τόν τόπο πού γεννήθηκε!

— ***Μανώλη... Μέ γνωρίζεις, σέ γνωρίζω... γνωριζόμαστε ἀπό χρόνια... καί στή συζήτηση πού θά κάνουμε, ἄν δέν ἔχεις ἀντίρρηση, θἄθελα νά θυμηθοῦμε κυρίως τά παληά...***

Ὄχι καθόλου

— ***Τό κοινό τῆς ἐφημερίδος μας, γι' αὐτά ἐνδιαφέρεται κι' αὐτό ἴσως θέλει ν' ἀκούσει ἀπό σένα. Κάτι παληό!... Ἡ λέξη «ἀγρόπιστα» τί σοῦ θυμίζει;***

Ἀγρόπιστα! Χά!... Τά Σανά!... Αὐτό θυμίζει σέ σᾶς ἐμᾶς καί σέ μᾶς, ἐσᾶς!...

— ***Ἕναν λάκκο... Παρέες παιδιῶν στίς ὄχθες του... Πετρο βόλημα βροχή... κι' οἱ μέν νά ἀποκαλοῦνε τούς δέ ὑβριστικά, μ' αὐτή τή λέξη...***

Ὁ ὁποῖος λάκκος θάφτηκε τελικά σήμερα. Δέν ὑπάρχει αὐτός ὁ λάκκος.

— ***Ναί, θάφτηκε πράγματι!***

Ὁ Μανώλης γιά λίγο φαίνεται διστακτικός· σκέφτεται παίζει ἀμήχανα τά χέρια του. Παίρνει τή

— ***Μανώλη, μοῦ λές πραγματικά ἄγνωστα στοιχεῖα ἀπ' τή ζωή σου!***

Ναί, βεβαίως. Ὁ πατέρας μου δέν εἶχε χρήματα. Εἴμασταν φτωχοί. Δέν εἴχαμε λεφτά. Γι' αὐτό ἔδωσα ἐξετάσεις στό Γυμνάσιο τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας. Ἡ φοίτηση ἦταν δωρεάν. Ἀλλά ἦταν τόσο μικρός ὁ ἀριθμός τῶν εἰσακτέων ἐκεῖ πού βγῆκα δος ἐπιλαχών. Ἔπαιρναν γύρω στά εἴκοσι ἄτομα θυμᾶμαι καί ἄλλους δέκα ἐπιλαχόντες σύνολο τριάντα. Ἀπό ὅλη τή Χαλκιδική. Καί σ' αὐτόν τόν ἀριθμό προτιμοῦνταν τά παιδιά δασκάλων, ἱερέων θυμάτων πολέμου καί δέ συμμαζεύεται, προσόντα, πού ἐγώ οὔτε κατά διάνοια εἶχα. Ἐμεῖς τί εἴμασταν! Εἴμασταν γεωργοί. Τίποτα! Δέν εἴχαμε τίποτα. Παρ' ὅλα αὐτά βγῆκα δος ἐπιλαχών κι' ἔτσι σάν δος ἐπιλαχών, μετεγράφειν στό Γυμνάσιο τοῦ Πολυγύρου τό ὁποῖο ἦταν ἰσότιμο σχολεῖο. Ἐκεῖ ἔμεινα τέσσερα χρόνια. Θυμᾶσαι... Κάναμε παρέα, τραγουδούσαμε κιὸλας πού καί πού καί μετά ἔφυγα στό Ζαγκλιβέρι. Σύνεχισα ἐκεῖ τό Γυμνάσιο, τό τελείωσα· καί σάν ἀπόφοιτος Γυμνα-

Ἐπιμέλεια: Ἀργύριος Δαγκίλας

— ***Λυπᾶσαι πού δέ πέρασες Στρατ. Ἰατρική;***

Ὄχι δέ λυπᾶμαι. Δέ λυπᾶμαι γιατί δέ ξέρω τελικά ἄν θά μποροῦσα νά προσφέρω τίποτα. Ἐμένα τό τραγούδι μέ γέμιζε πάντα καί στά καπνά πού περνούσαμε στό χωριό ὅλη μέρα τραγούδι... κανταδες κάναμε τά βράδυα... Ἦταν ἕνα μεράκι τό τραγούδι! Δέ ξέρω ἄν θά τά κατάφερνα κάπου ἀλλοῦ ἔξω ἀπ' αὐτό. Στό κύκλο τῶν ἐξε

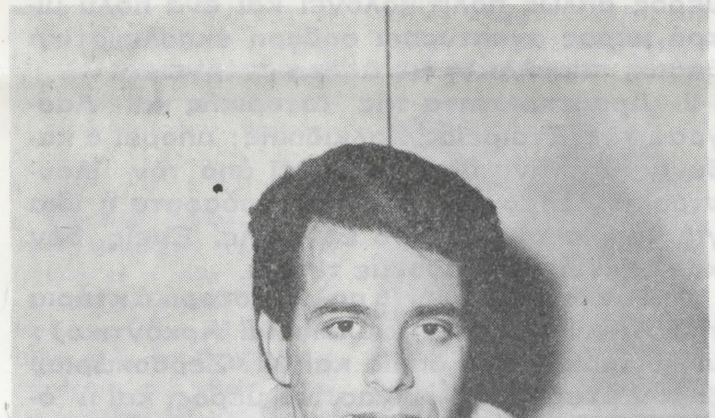

μόκριτο βοηθός Χημικοῦ, σχολή στήν ὁποία φοίτησα δυό χρόνια. Μόνο πού δέ πῆρα πτυχίο, γιατί τελευταῖα εἶχα μπλέξει γιά καλά μέ τό τραγούδι καί δέ μπόρεσα νά δώσω ἐξετάσεις· παρ' ὅλο πού μοῦ λέγανε οἱ καθηγητές «ἔλα, νά ἔτσι νά δόσεις γιά τόν τύπο»... Δέ πῆγα. Τί νά κάνω; Πάει πιά εἶπα στόν ἑαυτό μου! Οἱ στόχοι ἄλλαξαν ριζικά!... Μετά ἦρθε ἡ ἑπταετία. Ἦρθε ἡ ἑπταετία, μέ

— ***Ἔκανες φυλακή;***

Ἔκανα φυλακή. Ἔκανα τρεῖς μῆνες περίπου.

— ***Χρονολογία;***

Τό '67. Ἀπό τό Σεπτέμβριο τοῦ '67 μέχρι τά Χριστούγεννα!

Πέρασα στρατοδικεῖο, ἔφαγα τέσσερα χρόνια μέ ἀναστολή καί μέ βγάλανε τά Χριστούγεννα. Οὐσιαστικά ἀπ' αὐτά τά Χριστούγεννα ἀρχίζει καί ἡ καριέρα μου σάν τραγουδιστής.

— ***Ἐγώ τήν ἀρχή τῆς καριέρας σου τή θυμᾶμαι ἀπ' τά «Σκαμνιά»...***

Ὄχι δέν ἄρχισα ἀπό κεῖ.

— ***Δέν ἄρχισες ἀπό κεῖ;***

Ὄχι δέν ἄρχισα ἀπό κεῖ. Πιό μπροστά τό 1966 τραγούδησα στή χωροδία τῆς «Λέσχης Γραμμάτων καί Τεχνῶν Βορείου Ἑλλάδος»...

— ***Εἶχα τήν ἐντύπωση πώς αὐτή ἡ χορωδία ἦταν τοῦ Σταύρου Κουγιουμτζῆ.***

Ἡ χορωδία αὐτή ἦταν τῆς Λέσχης πού ἀνέφερα.

Ἡ Λέσχη εἶχε μέσα πολλές μορ

φέρει τίποτα. Τόν ἔχουνε φάει τά δικαστήρια, ἡ φυλακή ἡ δική μου ... νά μέ φέρνει νά τρώω μέσα... Ἔχει ξοδευτεῖ πολύ! Ὅλα αὐτά τόν ἔκαναν ρᾶκος. Ὅταν βγήκα θυμᾶμαι, μοῦδωσε ἕνα πενηντάρικο. Μοῦ τδωσε καί μοῦ εἶπε: Μανώλη πάρ'το. Αὐτό εἶναι! Θέλεις πᾶρε βιβλία, θέλεις νοίκιασε σπίτι, θέλεις ἀγόρασε ροῦχα. Τό σπίτι ὅπου ἔμενα τἄχανε πάρει ὅλα. Ἡ ἀστυνομία. Ἄλλα πῆρε, ἄλλα κατέστρεψε, ἄλλα πέταξε. Δέν ὑπῆρχε τίποτα πάντως... Σ' αὐτό τό «κάτι πρέπει νά γίνει» πού σκεφτόμουνα ἦρθε ὁ Ἀνδρέας Πρέζας. Ἦρθε ὁ Ἀνδρέας καί μοῦ λέει: Μανώλη θά κάνουμε μία Μπουάτ! Ρέ Ἀνδρέα τοῦ λέω νά τήν κάνουμε τή Μπουάτ, ἀλλά θά πετύχει; Ἐμεῖς θά τήν κάνουμε μοῦ λέει καί ὅτι βρέξει ἄς κατεβάσει. Ὡραῖα ποιοί θά εἶναι; Ἐγώ θά παίζω πιάνο, ἐσύ θά τραγουδᾶς κι' ὁ Θόδωρος ὁ Μάρκου θά παίζει κιθάρα καί Μπουζούκι. Μᾶς ἔμεινε τό «ποῦ θά παίξουμε;» Ὅλοι μαζύ πηγαίνουμε στό Ζαχαροπλαστεῖο τό «Ναυαρῖνο»...

— ***Στά σκαμνιά;***

«Ναυαρῖνο»... Ζαχαροπλαστεῖο!.

— ***Μιά στιγμή... Τό «Ναυα-***

— ***Τό κοινό τῆς ἐφημερίδος μας, γι' αὐτά ἐνδιαφέρεται κι' αὐτό ἴσως θέλει ν' ἀκούσει ἀπό σένα. Κάτι παληό!... 'Η λέξη «ἀγρόπιστα» τί σοῦ θυμίζει;***

'Αγρόπιστα! Χά!... Τά Σανά!... Αὐτό θυμίζει σέ σᾶς ἐμᾶς καί σέ μᾶς, ἐσᾶς!...

— ***Ἕναν λάκκο... Παρέες παιδιῶν στίς ὄχθες του... Πετρο βόλημα βροχή... κι' οἱ μέν νά ἀποκαλοῦνε τούς δέ ὑβριστικά, μ' αὐτή τή λέξη...***

'Ο ὁποῖος λάκκος θάφτηκε τελικά σήμερα. Δέν ὑπάρχει αὐτός ὁ λάκκος.

— ***Ναί, θάφτηκε πράγματι!***

'Ο Μανώλης γιά λίγο φαίνεται διστακτικός· σκέφτεται παίζει ἀμήχανα τά χέρια του. Παίρνει τή μεγάλη ἀπόφαση καί συνεχίζει:

'Ο κόσμος ξέρει πού γεννήθηκα. Γεννήθηκα στά Δουμπιά,... ἕνα χωριό πού ἀπέχει ἕνα χιλιόμετρο ἀπό τό δικό σου... σά νἄμαστε τό ἴδιο χωριό...

— ***Νά σέ διακόψω. Κατά καιρούς ἔχω διαβάσει σέ διάφορα περιοδικά, ἐφημερίδες, κάποιο κομφούζιο γύρω ἀπό τήν καταγωγή σου. «Εἶσαι ἀπό τή Θεσσαλονίκη... Ἤ γενικά καί ἀόριστα ἀπ' τή Μακεδονία!...***

Λάθος! 'Εγώ ἔλεγα πάντα καί τό λέω. Τό τονίζω μάλιστα ὅτι εἶμαι ἀπό τά Δουμπιά. Ἕνα χωριό πού δέ τό γράφει ὁ χάρτης! Ἄλλοι ἔγραφαν ἀπ' τή Χαλκίδα!...

Ὅλα εἶναι λάθος. Τό χωριό μου εἶναι τά Δουμπιά καί βρίσκεται στό νομό Χαλκιδικῆς. 'Εκεῖ μεγάλωσα, ἐκεῖ ἔβγαλα τό Δημοτικό πῆγα στό Γυμνάσιο... εἶμασταν καί συμμαθηταί θυμᾶσαι στό Πολύγυρο πολύ καλά...

— ***Τίς δυό πρῶτες τάξεις τοῦ Γυμνασίου τίς πῆγες στό Ζαγκλιβέρι...***

Ὄχι δέ τίς πῆγα στό Ζαγκλιβέρι.

— ***Δέ τίς πῆγες στό Ζαγκλιβέρι;***

Ὄχι' πῆγα κατ' εὐθεῖαν στό Πολύγυρο. Τίς δυό τελευταῖες πῆγα στό Ζαγκλιβέρι. Θυμᾶμαι τότε πρίν πάω στό Πολύγυρο, ἔδωσα ἐξετάσεις στό μοναστήρι, στό Γυμνάσιο τῆς 'Αγίας 'Αναστασίας. 'Ο πατέρας μου ὁ συγχωρεμένος δέν εἶχε τίς οἰκονομικές δυνατότητες νά μέ σπουδάσει...

Πέρασα στρατοδικεῖο, ἔφαγα τέσσερα χρόνια μέ ἀναστολή καί μέ βγάλανε τά Χριστούγεννα. Οὐσιαστικά ἀπ' αὐτά τά Χριστούγεννα ἀρχίζει καί ἡ καριέρα μου σάν τραγουδιστής.

— ***'Εγώ τήν ἀρχή τῆς καριέρας σου τή θυμᾶμαι ἀπ' τά «Σκαμνιά»...***

Ὄχι δέν ἄρχισα ἀπό κεῖ.

— ***Δέν ἄρχισες ἀπό κεῖ;***

Ὄχι δέν ἄρχισα ἀπό κεῖ. Πιό μπροστά τό 1966 τραγούδησα στή χωροδία τῆς «Λέσχης Γραμμάτων καί Τεχνῶν Βορείου 'Ελλάδος»...

— ***Εἶχα τήν ἐντύπωση πώς αὐτή ἡ χορωδία ἦταν τοῦ Σταύρου Κουγιουμτζῆ.***

Ἡ χορωδία αὐτή ἦταν τῆς Λέσχης πού ἀνέφερα.

Ἡ Λέσχη εἶχε μέσα πολλές μορφές τέχνης. Εἶχε ζωγραφική, εἶχε ποίηση, εἶχε κινηματογράφο, θέατρο καί τραγούδι. Ὅπου ὑπεύθυνος τῆς χορωδίας ἦταν ὁ Σταῦρος ὁ ουγιουμτζῆς.

— ***Καμιά σχέσι μέ τή βυζαντινή Μουσική εἶχε αὐτή ἡ χορωδία;***

Ὄχι καμιά. Ἦταν μιά κοινή χορωδία στήν ὁποία θυμᾶμαι ἦταν κι' ὁ Νῖκος ὁ Τσιαράπας, ὁ Σάκης ὁ 'Ακριβός ἀπ' τή Παλιόχωρα· καί τήν ὁποία, ὅταν ὁ Σταῦρος ὁ Κουγιουμτζῆς ἔφυγε γιά τήν 'Αθήνα, ἀνέλαβε ὁ 'Ανδρέας ὁ Πρέζας. Τραγουδοῦσα σάν τενόρος. Μοῦ λέγανε νά τραγουδήσω σά σολίστας ἀλλά ἐγώ ντρεπόμουνα. Δέ πήγαινα. 'Υπῆρχε ἀκόμα αὐτή ἡ διστακτικότητα, ἡ προκατάλειψη ξέρεις... τί θά ποῦν ἀπ' τό χωριό!... Ντρεπόμουνα!

— ***Σέ θυμᾶμαι ντροπαλό πάν τα. Τώρα ὅμως δέ ντρέπεσαι.***

Εὐτυχῶς τό ξεπέρασα. Δέ ντρέπομαι. Ἦταν κι ἄλλα ἐκεῖνα τά χρόνια!... Μέ τόν 'Ανδρέα τό Πρέζα λοιπόν συνεχίσαμε στή χορωδία κάναμε συναυλίες διάφορες καί θυμᾶμαι, σάν σολίστας τραγουδιστής, τραγούδησα μιά 25η Μαρτίου στό Δῆμο Συκεῶν. 'Εκεῖ τραγουδησα γιά πρώτη φορά μπροστά σέ κόσμο μόνος μου καί νά μέ συνοδεύει ἡ χορωδία. Μεσολαβοῦν τά γεγονότα τῆς ἐπταετίας, φθάνουμε στά Χριστούγεννα τοῦ '67 πού, βγαίνοντας ἀπό τή φυλακή, δέν εἶχα οὔτε μία δραχμή στήν τσέπη μου καί λέω: κάτι πρέπει νά γίνει! Τί ὅμως; 'Ο πατέρας μου ὁ συγχωρεμένος δέ μπορεῖ νά μοῦ προσ

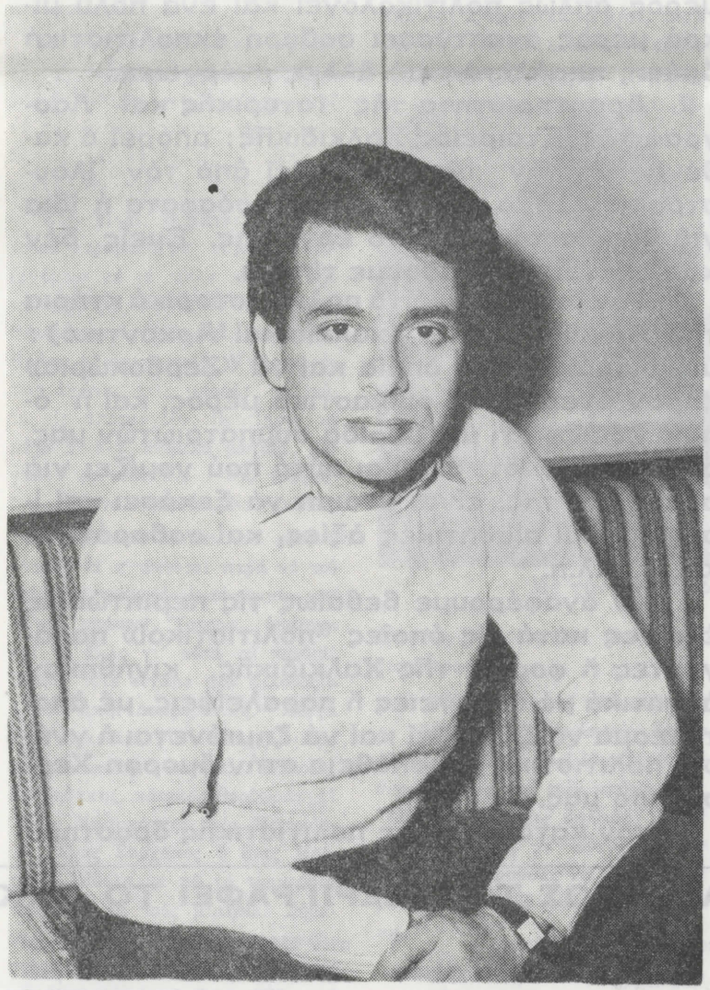

τάσεων δέ, πρέπει νά σοῦ προσθέσω ὅτι ἔδωσα ἐξετάσεις καί στήν 'Ιατρική. Τήν πολιτική 'Ιατρική. Λές, ὅμως καί κάτι μέ τραβοῦσε μακρυά ἀπό κλινικές νοσοκομεῖα. Ἄκου νά δεῖς! Σ' αὐτή τήν ἰατρική, ἡ βάση γιά νά μπῶ ἦταν 166 μονάδες. Στά μαθηματικά καί στήν ἔκθεση, ὑπῆρχε ἕνας συντελεστής. Ἕξι. Ἕξι ἐπί δέκα ἑξῆντα... κι εἶχα πιάσει 160 μονάδες. Ὅταν μ' ἔφερε ὁ Γιάννης ὁ Γραμματέας τό φάκελλο ἀπ' τό 'Υπουργεῖο καί τό ἄνοιξα, καθόμουνα στό καφενεῖο τό κύταζα καί σκεφτόμουνα, «εἰρωνεία τῆς τύχης» μοῦ λείπανε ἕξι μονάδες στήν οὐσία μία, γιά νά μπῶ στήν ἰατρική στό Πανεπιστήμιο...

— ***Καί τελικά πάει κι' αὐτό!***

Πάει κι' αὐτό!... Μετά ἦρθε ἡ ἐποχή νά πάω φαντάρος. Ἤθελα νά πάρω ἀναβολή, πῶς νά τήν πάρω;... πῆγα καί γράφτηκα στό Δη

μέ τό τραγούδι καί δέ μπόρεσα νά δώσω ἐξετάσεις' παρ' ὅλο πού μοῦ λέγανε οἱ καθηγητές «ἔλα, νά ἔτσι νά δόσεις γιά τόν τύπο»... Δέ πῆγα. Τί νά κάνω; Πάει πιά εἶπα στόν ἑαυτό μου! Οἱ στόχοι ἄλλαξαν ριζικά!... Μετά ἦρθε ἡ ἐπταετία. Ἦρθε ἡ ἐπταετία, μέ

συλλάβανε γιατί... Ξέρεις ἀπό φιλότιμο μέ συλλάβανε κι ὄχι τίποτε ἄλλο! Κάποιος... ἦρθε ἀπό κάποιον φίλο καί μοῦ λέει: ἕνα παιδί, θέλουν νά τό συλλάβουν, ἄφησέ τον νά μείνει στό σπίτι σου μιά ἑβδομάδα, γιά νά μή τόν στείλουν στή Μακρόνησο. Τόν λυπήθηκα — οὔτε πού τόν ἤξερα ποιός ἦταν κἄν —τελείως ἀνθρωπιστικά, τοῦ λέω μεῖνε ἀφοῦ δέ μένω ἐγώ. Στήν ἑβδομάδα ὅμως ἐπάνω μέ καρφώσανε. Μέ πήγανε μέσα... Ἄρχισαν ἕνα κατηγορῶ, ἕνα κατηγορητήριο ὅτι ἐγώ ἀνῆκα... ἤμουν μέτοχος στό ΠΑΜ, στό ΠΑΚ, στά διαόλι τριβόλι δέν ξέρω τί, πράγματα καί θάματα, — στά ὁποῖα φυσικά ἐγώ καμιά ἀπολύτως ἀνάμειξη δέν εἶχα — καί βρέθηκα στή φυλακή!... 'Εγώ ἤμουνα ὅλο τό καλοκαίρι στήν 'Αθήνα. Τό Σεπτέμβριο ἀνεβαίνω ἐπάνω γιά νά δουλέψω... Καί ξαφνικά βρίσκομαι στή φυλακή!

βιβλία, θέλεις νοίκιασε σπίτι, θέλεις ἀγόρασε ροῦχα. Τό σπίτι ὅπου ἔμενα τἄχανε πάρει ὅλα. Ἡ ἀστυνομία. Ἄλλα πῆρε, ἄλλα κατέστρεψε, ἄλλα πέταξε. Δέν ὑπῆρχε τίποτα πάντως... Σ' αὐτό τό «κάτι πρέπει νά γίνει» πού σκεφτόμουνα ἦρθε ὁ 'Ανδρέας Πρέζας. Ἦρθε ὁ 'Ανδρέας καί μοῦ λέει: Μανώλη θά κάνουμε μία Μπουάτ! Ρέ 'Ανδρέα τοῦ λέω νά τήν κάνουμε τή Μπουάτ, ἀλλά θά πετύχει; 'Εμεῖς θά τήν κάνουμε μοῦ λέει καί ὅτι βρέξει ἄς κατεβάσει. Ὡραῖα ποιοί θά εἶναι; 'Εγώ θά παίζω πιάνο, ἐσύ θά τραγουδᾶς κι' ὁ Θόδωρος ὁ Μάρκου θά παίζει κιθάρα καί Μπουζούκι. Μᾶς ἔμεινε τό «ποῦ θά παίξουμε;» Ὅλοι μαζύ πηγαίνουμε στό Ζαχαροπλαστεῖο τό «Ναυαρῖνο»...

— ***Στά σκαμνιά;***

«Ναυαρῖνο»... Ζαχαροπλαστεῖο!.

— ***Μιά στιγμή... Τό «Ναυαρῖνο» δέν εἶναι τά «Σκαμνιά»;***

Ὄχι! Πίσω ἀπό τό Ζαχαροπλαστεῖο τό «Ναυαρῖνο», ὑπῆρχε ἕνας ἀδιαμόρφωτος χῶρος...

— ***Σωστά ἔχεις δίκηο τόν θυμᾶμαι. 'Εγώ μπερδεύτηκα!***

Στόν ὁποῖο χώραγαν πενήντα ἄτομα!...

— ***Στεκόμασταν ὄρθιοι.***

Αὐτόν τό χῶρο διαμορφώσαμε ὕστερα, ἀπό συννενόηση καί μέ τ' ἀφεντικό σέ μπουάτ καί πρωτοεμφανιστήκαμε μπροστά σέ κοινό! Τ' ἀφεντικό οὔτε πού μᾶς ἤξερε φυσικά. Μᾶς λέει, «παιδιά ἐδῶ με ροκάματο δέν ἔχει. Θά πάρετε ποσοστά». Μᾶς ἔδωσε μάλιστα κι ἕνα πολύ σεβαστό ποσοστό 40% ἐπί τῶν εἰσπράξεων!

Ναί ἀλλά τό μαγαζί χώραγε 50 ἄτομα. Καί τίς πρῶτες μέρες φυσικά ἦταν ἄδειο. Πήραμε τά πρῶτα βράδυα ἀπό 10, 20 δρχ., πού μᾶς ἔπεσε ἴσα — ἴσα γιά τά τσιγάρα καί τό μαγαζί ἄρχισε νά γεμίζει. Σιγά - σιγά μέ τόν καιρό γέμισε! Δέ χωροῦσε καί πήγαμε στήν «107». 'Εκεῖ ἄρχισα νά παίρνω 100 δρχ. μεροκάματο! 'Από τήν «107» πήγαμε στά «Σκαμνιά». 'Απ' τά «Σκαμνιά» στή «Μπαρμπαρέλα» κι' ἀπ' τή «Μπαρμπαρέλα» σέ ὅλο ἐκεῖνο τό κύκλο τῶν μπουάτ...

Ἔτσι ξεκίνησα οὐσιαστικά νά τραγουδάω!

— ***Νά θυμηθοῦμε λίγο τόν πρῶτο σου δίσκο; Νομίζω ἦταν τό «Γιά νά γεμίσει τό σταμνί»;***

Μπράβο, αὐτός ἤτανε. Τοῦ Πρέζα.

(Συνέχεια στή 3η σελίδα)

ΕΔΩ ΣΑΝΑ - ΕΔΩ ΣΑΝΑ - ΕΔΩ ΣΑΝΑ - ΕΔΩ ΣΑΝΑ - ΕΔΩ ΣΑΝΑ

Η «ΩΡΑ ΕΛΛΑΔΟΣ»

Ἔγινε... τριαδική! Ἀκούσαμε καί εἴδαμε ἀπό τά μέσα ἐνημερώσεως TV καί ραδιόφωνο τό Σάββατο 28 πρός 29 Μαρτίου. Τό κανάλι τῆς Τηλεοράσεως νά δείχνει 12 ἀκριβῶς. Τό πρῶτο πρόγραμμα στά μεσαῖα κύματα νά λέει 12.02 καί τό τρίτο πρόγραμμα στίς 12 καί 5 ὥρα... τηλεοράσεως, νά εἰδοποιεῖ βαρυσήμαντα, πώς ἡ ὥρα σέ 15 δευτερόλεπτα (ἄκου λεπτομέρεια) θά εἶναι 12 ἀκριβῶς!

Ἐσεῖς διαλέξτε ποιά ἀπό ὅλες αὐτές τίς ὧρες θέλετε. Εἶναι ὅλες «Ἑλλάδος» ὁπωσδήποτε!

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ 25ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ

Στό χωριό μας ὁ ἑορτασμός τῆς 25ης Μαρτίου, ἄρχισε μέ δοξολογία στόν ἱερό Ναό Ἁγίων Ταξιαρχῶν καί στίς 11,00 ἡ ὥρα τό πρωΐ. Ἀκολούθησε μικρή παρέλαση τῶν παιδιῶν τοῦ Νηπιαγωγείου καί τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου πού κατέληξε στήν αὐλή τοῦ Σχολείου καί μπροστά στό Ἡρῶο τοῦ χωριοῦ. Κατέθεσαν στεφάνια τά Σχολεῖα, ἡ Κοινότητα καί ἐκ μέρους τοῦ ΑΠΟΛΛΩΝΕΙΟΥ ὁ Γ. Γραμματέας κ. ΚΡΗΜΙΑΝΙΩΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ.

Ἡ γιορτή συνεχίστηκε ἀμέσως μετά, σέ μιά ἀπό τίς αἴθουσες τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου μέ σκέτς καί ποιήματα, πού ὀργάνωσαν σέ μιά μικρή θαυμάσια θεατρική παράσταση, οἱ δάσκαλοι καί ἡ Νηπιαγωγός. Μπράβο τους. Κατ' ἀξιολόγηση οἱ μικροί τοῦ Νηπιαγωγείου ἔκλεψαν κυριολεκτικά τήν παράσταση ἀπ' τούς μεγάλους.

Γιά τό κ. Νομάρχη

Ρωτοῦμε τό κύριο Νομάρχη. Τί ἔκανε, ποῦ καί πῶς διέθεσε τά χρήματα ἡ Κοινότητα Σανῶν, πού πῆρε πέρυσι, γιά νά φτιάξει γέφυρες σέ ἀγροτικούς δρόμους τοῦ κάμπου. Τά γεφύρια αὐτά δέν ἔγιναν, παρ' ὅλο πού ἦταν ἀπαραίτητα.

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!...

Στό χωριό μας διάφορα γεωργικά μηχανήματα ὅπως τρακτέρ, μικρά φορτηγάκια, αὐτοκίνητα ὁδηγοῦνται συχνά ἀπό μικρούς ἡλικίας 13 — 15 χρόνων! Φυσικά τό φταίξιμο ἀνήκει στούς γονεῖς πού τούς ἐπιτρέπουν ἤ τούς δίνουν νά ὁδηγοῦν αὐτά τά μηχανήματα. Γιά νά μή θρηνήσουμε σύντομα θύματα ὁποιασδήποτε μορφῆς τροχαίων ἀτυχημάτων, παρακαλοῦμε τά ἁρμόδια ὄργανα καί τήν ὑπηρεσία, νά ἐντείνουν τήν προσοχή τους στόν ἔλεγχο καί νά τιμωρήσουν παραδειγματικά τόν καθ' ἕνα πού θά συλλάβουν ἀνάλογα μέ τήν εὐθύνη του.

Ἀθλητικές εἰδήσεις

Σέ πολύ φιλικό ποδοσφαιρικό ἀγώνα ἡ τοπική μας ὁμάδα ἡττήθηκε ἀπό τόν Ἅγιο Πρόδρομο μέ σκόρ 2—4.

Ἡ διαιτησία δέν ἦταν ἁπλῶς κακή, ἀλλά μή χειρότερα!

Ὅπως καί ὅλες οἱ διαιτησίες ἐξ' ἄλλου!...

Πάντως ὁ ἀγώνας ἔληξε χωρίς ξυλοδαρμούς καί αὐτό εἶναι πού ἔχει σημασία!. Μπράβο στό φίλαθλο κοινό μας.

***

Ἕνας ἄλλος φιλικός πού ἔγινε στό Ἐθνικό Στάδιο Πολυγύρου μεταξύ Πυροσβεστικῆς καί Δ) σεως Χωροφυλακῆς ὑπό τή Διαιτησία τοῦ κ. Μερσίνη, ἔληξε μέ σκόρ 4—1. ὑπέρ τῆς Πυροσβεστικῆς.

Μνημείου συνέχεια

Τό μνημεῖο, πού σάν ἰδέα ξεκίνησε πέρυσι ὁ «ΑΠΟΛΛΩΝΕΙΟΣ» ὕστερα ἀπό χρηματοδότηση τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐπιστημῶν, βρίσκεται σχεδόν στό τέλος τῆς κατασκευῆς του. Οἱ ἐργασίες πού κατά τή διάρκεια τοῦ χειμώνα εἶχαν σταματήσει ἀπ' τόν Ὀκτώβριο, ξανάρχισαν μέ σκοπό τή γρήγορη ἀποπεράτωσή του. Ἄλλη ἀναβολή δέν θά ὑπάρξει.

(Συνέχεια ἀπό τήν 2 σελίδα)

— ***Καί σέ δίσκους «LYRA».***

Καί σέ δίσκους «LYRA». Τότε εἴχαμε κάνει ἕνα δοκιμαστικό μέ τή «LYRA» γιά νά βλέπαμε τί ἀπήχηση θά εἶχε. Ἄρεσε. Καί γώ κι' ὁ δίσκος. Ἀλλά ἐκείνη τήν ἐποχή ἡ Ἑταιρεία ποντάριζε σέ δυό νέους τραγουδιστές πού ἔβγαζε, τό Γιάννη τό Πουλόπουλο στίς μεγάλες του δόξες καί τόν Μιχάλη Βισλάρη μ' ἕνα τραγούδι τοῦ Σπανοῦ τό «Ἦρθες ἐψές». Δέ μποροῦσε νά διαθέσει κι ἄλλα χρήματα γιά μένα. Θυμᾶμαι πού ὁ Πατσιφᾶς πού εἶχε τή «LYRA» μοῦ εἶχε πεῖ «πρέπει νά περιμένεις δυό χρόνια». «Καί γιατί νά περιμένω δυό χρόνια;» τοῦ ἀπάντησα. Κι' εἶχε δίκιο γιατί τώρα ὅπως τά βλέπω τά πράγματα μέ τό μάτι τῆς πείρας, ἦταν πράγματι ἀδύνατο!...

Ἐγώ δέ περίμενα, δέ δέχτηκα αὐτά πού μοῦ πρότεινε ἡ «LYRA» καί μέ τό Δῆμο τό Μούτση πού μέ εἶχε ἀκούσει στήν Ἀθήνα πιό μπροστά, πήγαμε στή «COLUMBIA». Παρ' ὅλο πού καί κεῖ ἔμεινα κάνα - ἑνάμισυ χρόνο στό ράφι περιμένοντας.

— ***Μέ τό Ζευγά τότε εἴχατε συνεργασία;***

Ναί τραγουδούσαμε μαζύ μέ τό Δημητράκη. Καί στά «Σκαμνιά» καί στήν «107» καί στήν «Μπαρ-ἀλήθεια, ὅτι ὁ κόσμος ἀπ' ἔξω τά βλέπει πιό ρομαντικά. Ἀλλά σέ πληροφορῶ πώς ἕνα χειμώνα στήν Ἀθήνα, εἰδικά ἕνα χειμώνα, πέρασα πάρα πολύ μεγάλη πεῖνα. Τό μεροκάματο πού μοῦ δίνανε στή μπουάτ πού τραγουδοῦσα — μ' ἄρεσαν πάντα οἱ μπουάτ — ἦταν ἀστεῖο. Πενήντα, ἑκατό δρχ!

Μ' αὐτό τό ποσόν τί νἄκανα; Νά πλήρωνα τί; Τό ξενοδοχεῖο; Τό φαγητό; Τό ντύσιμο;... Τί νἄκανα; Καθόμουν κἄνα δίμηνο, τρίμηνο στήν Ἀθήνα, ἀνέβαινα πάνω στή Θεσσαλονίκη. Ἔπαιρνα λίγα λεφτά, ἄντε πάλι κατέβαινα κάτω στήν Ἀθήνα. Τό πάλεψα! Ἄν δέν τό πάλευα μπορεῖ καί νά μή γινόταν τίποτα!

* * *

— ***Μανώλη. Πές μου, ποῦ βρῆκες αὐτή τήν ὑπέροχη φωνή; Δέν τήν ἀγόρασες... Δέν τή βρῆκες στό δρόμο... Ἄρ' ἀπό ποῦ τή κληρονόμισες;***

Δέν ξέρω. Ἀπό τή μάνα μου; Ἡ μάνα μου τραγουδάει πολύ ὡραία τά δημοτικά...

— ***Κι' ἐγώ ἔτσι νομίζω. Ἀπό τή μάνα σου! Κι' ἂν μοῦ ἐπιτρέπεις, θά σοῦ διηγηθῶ μιά ἱστορία σχετικά μέ τό τραγούδι τῆς μάνας σου. Ἦταν γύρω στό '58 καί παντρευότανε μιά ξαδέρφη σου στό χωριό μας. Στό λειά πάνω στό δημοτικό τραγούδι;***

Θέλω. Θέλω πάρα πολύ. Κάτι σωστό. Εἴπαμε μοῦ ἀρέσει τό δημοτικό Τραγούδι. Θά ἔκανα ὁπωσδήποτε ἕνα δίσκο μ' αὐτά τά τραγούδια καί εἰδικά τῆς Χαλκιδικῆς, ἀλλά μ' ἕναν ὑπεύθυνο συνθέτη.

— ***Μπορεῖς αὐτή τή στιγμή νά θυμηθεῖς κάποιον;***

Δέ μπορῶ... Σκέφτομαι... Ἴσως...

— ***Νά πῶ ἐγώ ἕνα ὄνομα;***

Ναί, πές.

— ***Τό Χριστόδουλο τό Χάλαρη.***

Τόν σκέφτηκα. Καί τό Μαρκόπουλο τόν ἔχω σκεφτεῖ. Ὁ ὁποῖος μάλιστα μοῦ εἶπε ὅτι θέλει νά κάνει ἕνα δίσκο, μιά σειρά ἀπό δικά μας παλιά Μακεδονικά τραγούδια. Θέλω ὅμως ἐγώ, αὐτά τά τραγούδια ἐνορχηστρωτικά, νά μήν ἔχουν αὐτόν τόν καθαρά παραδοσιακό χαρακτήρα!

Οἱ παραδοσιακοί τραγουδιστές ὑπάρχουν. Νἄχει πιό ἐξελιγμένη μορφή ἡ ὀρχήστρα.

— ***Μήπως ὅμως αὐτό θά εἶναι κάτι πού θά...***

Ἐνοχλήσει;

— ***Ὄχι θά ἐνοχλήσει. Θ' ἀποβεῖ ἐνάντια στό Δημοτικό τραγούδι.***

Θέλω. Θέλω πάρα πολύ. Κάτι σωστό. Εἴπαμε μοῦ ἀρέσει τό δημοτικό Τραγούδι. Θά ἔκανα ὁπωσδήποτε ἕνα δίσκο μ' αὐτά τά τραγούδια καί εἰδικά τῆς Χαλκιδικῆς, ἀλλά μ' ἕναν ὑπεύθυνο συνθέτη.

— ***Μπορεῖς αὐτή τή στιγμή νά θυμηθεῖς κάποιον;***

Δέ μπορῶ... Σκέφτομαι... Ἴσως...

— ***Νά πῶ ἐγώ ἕνα ὄνομα;***

Ναί, πές.

— ***Τό Χριστόδουλο τό Χάλαρη.***

Τόν σκέφτηκα. Καί τό Μαρκόπουλο τόν ἔχω σκεφτεῖ. Ὁ ὁποῖος μάλιστα μοῦ εἶπε ὅτι θέλει νά κάνει ἕνα δίσκο, μιά σειρά ἀπό δικά μας παλιά Μακεδονικά τραγούδια. Θέλω ὅμως ἐγώ, αὐτά τά τραγούδια ἐνορχηστρωτικά, νά μήν ἔχουν αὐτόν τόν καθαρά παραδοσιακό χαρακτήρα!

Οἱ παραδοσιακοί τραγουδιστές ὑπάρχουν. Νἄχει πιό ἐξελιγμένη μορφή ἡ ὀρχήστρα.

— ***Μήπως ὅμως αὐτό θά εἶναι κάτι πού θά...***

Ἐνοχλήσει;

— ***Ὄχι θά ἐνοχλήσει. Θ' ἀποβεῖ ἐνάντια στό Δημοτικό τραγούδι.***

— ***Τά ἐνορχήστρωσε, παρά τά τραγούδησε ξανά.***

Ἀκριβῶς. Κι' ἀκοῦμε τά «πέριξ» ἤ τῆς «Πασχαλιές μέσ' ἀπ' τή Νεκρή Γῆ»... Εἶναι κάτι ἄλλο!

— ***Ἐκεῖνο τό χορευτικό ἐπίσης τῆς Ραλοῦς Μάνου τό «ἕξι λαϊκές ζωγραφιές».***

Μπράβο... Κάτι τέτοιο θέλω νά κάνω καί γώ. Νά πάει τό Δημοτικό τραγούδι λίγο παραπέρα. Νά τό πάρει κι' ὁ Ἀθηναῖος. Νά τό πάρει κι' ὁ Θεσσαλονικειός, ὁ καθαρά Θεσσαλονικειός, καί νά μπεῖ μέσα σ' ἕνα σπίτι πού δέν εἶναι «Ζερβοχώρια». Πού δέν εἶναι ἐπαρχία. Διαφορετικά τό νά βγάλω καί γώ ἕνα δίσκο μ' ἕνα κλαρῖνο κι' ἕνα λαγοῦτο ἤ μ' ἕνα βιολί κι' ἕνα λαγοῦτο... δέ λέει τίποτα! Δέν ξέρω!... Μπορεῖ καί νἄχω λάθος! Τό ψάχνω χρόνια τώρα αὐτό τό πράγμα. Ὁπωσδήποτε ὅμως θἄχει πιό σημερινή μορφή...

Εἶν' ἁμαρτία... Ἄκου! Ὑπάρχει ἕνα συγκρότημα διεθνοῦς φήμης - αὐτή τή στιγμή δέ μπορῶ νά θυμηθῶ τ' ὄνομά του Ἐγγλέζικο, τό ὁποῖο πῆρε Ποντιακούς ρυθμούς καί τούς παρουσίασε στό Λονδῖνο... Τρελλάθηκαν!

Γιατί νά μείνει τό πράγμα σέ στενά περιθώρια παραδοσιακά, ἀφοῦ τό Δημοτικό τραγούδι εἶναι πιό μοντέρνο ἀπό ὁποιοδήποτε ἄλλο εἶδος!

— ***Τί ριζοσπαστικό, κάτι πού θά ἀλλάξει ριζικά τά πράγματα;***

Καί βέβαια θά συμβεῖ. Ὁπωσδήποτε. Πάντα αὐτό γίνεται. Ὁ Θεοδωράκης κι' ὁ Χατζηδάκης βγήκανε μέσ' ἀπό ἕνα βοῦρκο. Καί κεῖ τό τραγούδι εἶχε πέσει, στό ἀνατολίτικο ἀπό τή μιά μεριά κι ἀπό τήν ἄλλη στό ἐλαφρό. Τό γλυκανάλατο αὐτό τραγουδάκι πού τραγουδούσαμε τότε στά σαλόνια ἡ ἐλίτ καί οἱ μπουρζουάδες τῆς Ἀθήνας. Καί ξαφνικά πετάγεται ὁ Θεοδωράκης μέ τό Χατζηδάκη! Ἔτσι πιστεύω. Μέσ' ἀπό ἕνα τέτοιο τέλμα, θά βγεῖ μιά νέα μορφή. Μάλιστα, ἄν δέν ὑπάρξει μιά τελείως πτώση, φθορά, δέ θά βγεῖ τίποτα. Συνήθως οἱ ἐπαναστάσεις γίνονται ὅταν ὑπάρχει ἐξαθλήωση.

* * *

— ***Κάτι ἄλλο Μανώλη τώρα. Λίγο πολύ σέ εἴδαμε παντοῦ. Συναυλίες, κέντρα, κινηματογράφο... Δέν σέ εἴδαμε πουθενά στό θέατρο. Ἤ κάνω λάθος;***

Ὄχι, ἔχω παίξει στό θέατρο.

— ***Ἐπιθεώρηση;***

Ὄχι ἐπιθεώρηση. Στίς ἐπιθεωρήσεις δέν πάω, δέ μ' ἀρέσουν. Δέν μ' ἀρέσει, αὐτό πού γίνεται στίς ἐπιθεωρήσεις. Δηλαδή. Ὑπάρχει ἕνας θίασος.. βγαίνουμε στή σκηνή... λέμε διάφορα κωμικά ἀστεῖα... γελάει ὁ κόσμος. Ἐπρῶτο μεγάλο του δίσκο μέ μένα τόν ἔκανε. Ὁ Γιῶργος πρίν εἶχε γράφει δυό τρία τραγούδια μέ τόν Βοσκόπουλο καί μετά κάναμε μαζύ τό «ἔχει ὁ Θεός». Μέ τραγούδια πού ἔγιναν ἐπιτυχίες. Οὐσιαστικά κι αὐτός ἀπό τότε ἄρχισε νά καθιερώνεται σάν συνθέτης. Τό '73. Λοιπόν, δέν ἔχω προκαταλήψεις ὅσον ἀφορᾶ τά ὀνόματα. Πάνω σ' αὐτό μπαίνει ἡ προσωπική μου διαίσθηση. Νἄναι καλό καί νά μ' ἀρέσει. Κι' αὐτό πρέπει νά κάνουν ὅλοι. Ἔτσι μόνο τό τραγούδι θά πάει μπροστά. Δέν πρέπει ἐπειδή ἕνας συνθέτης εἶναι ἄγνωστος νά μή τόν βοηθήσουμε! Ὑπήρξανε κομμάτια πού μοῦ προτείνανε νά πῶ καί πού στή συνέχεια ἔγιναν ἐπιτυχίες, ἀλλά ἐγώ... δέ ξέρω... .. δέ μοῦ ἄρεσαν καί δέν τά εἶπα.

— ***Μανώλη, μιά καί μιλᾶμε νέχεια γιά συνθέτες. Ἐσύ προσπάθησες ποτέ νά συνθέσεις καί νά τραγουδίσεις κάτι δικό σου; Θά τό κάνεις αὐτό στό μέλλον;***

Δέ προσπάθησα. Ἡ σύνθεση εἶναι ἔμπνευση. Εἶναι κάτι πού βγαίνει ἀπό μέσα σου. Ἄν τό πιέσεις ἤ κάνεις κάτι προκατασκευασμένο, δέν εἶναι τίποτα. Μέχρι στιγμῆς δέν ἔχω ἀσχοληθεῖ μ' αὐτό. Μ' ἄρεσε πάντα νά τραγουδάω! Ἄν στό μέλλον μοῦρθει, θά τό κάνω.

— ***Τόν τελευταῖο καιρό κυκλοφορεῖ πολύ «ρετρό»...***

Καί βέβαια θά συμβεῖ. Ὁπωσδήποτε. Πάντα αὐτό γίνεται. Ὁ Θεοδωράκης κι' ὁ Χατζηδάκης βγήκανε μέσ' ἀπό ἕνα βοῦρκο. Καί κεῖ τό τραγούδι εἶχε πέσει, στό ἀνατολίτικο ἀπό τή μιά μεριά κι ἀπό τήν ἄλλη στό ἐλαφρό. Τό γλυκανάλατο αὐτό τραγουδάκι πού τραγουδούσαμε τότε στά σαλόνια ἡ ἐλίτ καί οἱ μπουρζουάδες τῆς Ἀθήνας. Καί ξαφνικά πετάγεται ὁ Θεοδωράκης μέ τό Χατζηδάκη! Ἔτσι πιστεύω. Μέσ' ἀπό ἕνα τέτοιο τέλμα, θά βγεῖ μιά νέα μορφή. Μάλιστα, ἄν δέν ὑπάρξει μιά τελείως πτώση, φθορά, δέ θά βγεῖ τίποτα. Συνήθως οἱ ἐπαναστάσεις γίνονται ὅταν ὑπάρχει ἐξαθλήωση.

* * *

— ***Κάτι ἄλλο Μανώλη τώρα. Λίγο πολύ σέ εἴδαμε παντοῦ. Συναυλίες, κέντρα, κινηματογράφο... Δέν σέ εἴδαμε πουθενά στό θέατρο. Ἤ κάνω λάθος;***

Ὄχι, ἔχω παίξει στό θέατρο.

— ***Ἐπιθεώρηση;***

Ὄχι ἐπιθεώρηση. Στίς ἐπιθεωρήσεις δέν πάω, δέ μ' ἀρέσουν. Δέν μ' ἀρέσει, αὐτό πού γίνεται στίς ἐπιθεωρήσεις. Δηλαδή. Ὑπάρχει ἕνας θίασος.. βγαίνουμε στή σκηνή... λέμε διάφορα κωμικά ἀστεῖα... γελάει ὁ κόσμος. Ἐπρῶτο μεγάλο του δίσκο μέ μένα τόν ἔκανε. Ὁ Γιῶργος πρίν εἶχε γράφει δυό τρία τραγούδια μέ τόν Βοσκόπουλο καί μετά κάναμε μαζύ τό «ἔχει ὁ Θεός». Μέ τραγούδια πού ἔγιναν ἐπιτυχίες. Οὐσιαστικά κι αὐτός ἀπό τότε ἄρχισε νά καθιερώνεται σάν συνθέτης. Τό '73. Λοιπόν, δέν ἔχω προκαταλήψεις ὅσον ἀφορᾶ τά ὀνόματα. Πάνω σ' αὐτό μπαίνει ἡ προσωπική μου διαίσθηση. Νἄναι καλό καί νά μ' ἀρέσει. Κι' αὐτό πρέπει νά κάνουν ὅλοι. Ἔτσι μόνο τό τραγούδι θά πάει μπροστά. Δέν πρέπει ἐπειδή ἕνας συνθέτης εἶναι ἄγνωστος νά μή τόν βοηθήσουμε! Ὑπήρξανε κομμάτια πού μοῦ προτείνανε νά πῶ καί πού στή συνέχεια ἔγιναν ἐπιτυχίες, ἀλλά ἐγώ... δέ ξέρω... .. δέ μοῦ ἄρεσαν καί δέν τά εἶπα.

— ***Μανώλη, μιά καί μιλᾶμε νέχεια γιά συνθέτες. Ἐσύ προσπάθησες ποτέ νά συνθέσεις καί νά τραγουδίσεις κάτι δικό σου; Θά τό κάνεις αὐτό στό μέλλον;***

Δέ προσπάθησα. Ἡ σύνθεση εἶναι ἔμπνευση. Εἶναι κάτι πού βγαίνει ἀπό μέσα σου. Ἄν τό πιέσεις ἤ κάνεις κάτι προκατασκευασμένο, δέν εἶναι τίποτα. Μέχρι στιγμῆς δέν ἔχω ἀσχοληθεῖ μ' αὐτό. Μ' ἄρεσε πάντα νά τραγουδάω! Ἄν στό μέλλον μοῦρθει, θά τό κάνω.

— ***Τόν τελευταῖο καιρό κυκλοφορεῖ πολύ «ρετρό»...***

τοῦ Σπανοῦ τό «Πρόες ἐφές». Δέ μποροῦσε νά διαθέσει κι ἄλλα χρήματα γιά μένα. Θυμᾶμαι πού ὁ Πατσιφᾶς πού εἶχε τή «LYRA» μοῦ εἶχε πεῖ «πρέπει νά περιμένεις δυό χρόνια». «Καί γιατί νά περιμένω δυό χρόνια;» τοῦ ἀπάντησα. Κι' εἶχε δίκιο γιατί τώρα ὅπως τά βλέπω τά πράγματα μέ τό μάτι τῆς πείρας, ἦταν πράγματι ἀδύνατο!...

Ἐγώ δέ περίμενα, δέ δέχτηκα αὐτά πού μοῦ πρότεινε ἡ «LYRA» καί μέ τό Δῆμο τό Μούτση πού μέ εἶχε ἀκούσει στήν Ἀθήνα πιό μπροστά, πήγαμε στή «COLUMBIA». Παρ' ὅλο πού καί κεῖ ἔμεινα κἄνα - ἐνάμισυ χρόνο στό ράφι περιμένοντας.

— ***Μέ τό Ζευγά τότε εἴχατε συνεργασία;***

Ναί τραγουδούσαμε μαζύ μέ τό Δημητράκη. Καί στά «Σκαμνιά» καί στήν «107» καί στήν «Μπαρμπαρέλα»... Ἔτσι ξεκίνησα! Εἶναι στή Θεσσαλονίκη. Ἔπαιρνα λίγα λεφτά, ἄντε πάλι κατέβαινα κάτω στήν Ἀθήνα. Τό πάλεψα! Ἄν δέν τό πάλευα μπορεῖ καί νά μή γινόταν τίποτα!

* * *

— ***Μανώλη. Πές μου, ποῦ βρῆκες αὐτή τήν ὑπέροχη φωνή; Δέν τήν ἀγόρασες... Δέν τή βρῆκες στό δρόμο... Ἄρ' ἀπό ποῦ τή κληρονόμισες;***

Δέν ξέρω. Ἀπό τή μάνα μου; Ἡ μάνα μου τραγουδάει πολύ ὡραία τά δημοτικά...

— ***Κι' ἐγώ ἔτσι νομίζω. Ἀπό τή μάνα σου! Κι' ἄν μοῦ ἐπιτρέπεις, θά σοῦ διηγηθῶ μιά ἱστορία σχετικά μέ τό τραγούδι τῆς μάνας σου. Ἦταν γύρω στό '58 καί παντρευότανε μιά ξαδέρφη σου στό χωριό μας. Στό γαμήλιο τραπέζι πού συνεχίστηκε στό σπίτι τῆς νύφης καί ὅταν ἔφυγε ὁ γαμπρός — γιατί ἦταν ἀπό τά Βασιλικά — ἡ μάνα σου τραγούδισε πολλά τραγούδια, δημοτικά βεβαίως, ἀλλά ὅταν εἶπε ἐκεῖνο τό καθιστικό τό «Ντούλα», ὅλοι ἔκλεγαν σά τά μωρά παιδιά. Δέν εἶναι ὑπερβολή!***

Ἤμουν μικρός, ἀλλά τό θυμᾶμαι πολύ καλά, γιατί ἀκόμα τήν... ἀκούω!

Ἡ μάνα μου ὄντως τραγουδάει τά δημοτικά τραγούδια πολύ καλά. Καί σκέφτομαι μιά μέρα νά τή βάλω νά μοῦ πεῖ, ὅλα ὅσα ξέρει... Ἐγώ θυμᾶμαι μιά χρονιά Πάσχα στήν ἐκκλησία στό χωριό, κάναμε ντουέτο μέ τή μάνα μου. Στόν ἐπιτάφιο, στά ἐγκώμια. Ἀπό τή μιά μεριά αὐτή κι' ἀπό τήν ἄλλη ἐγώ. Καί στά καπνά ὅλη μέρα τραγουδούσαμε... Δίχως τραγούδι δέ πέρναγε κι' ἡ μέρα φυσικά.

— ***Τραγουδάει ἀκόμα;***

Πώς, τραγουδάει. Μόνο πού τελευταῖα ὁ θάνατος τοῦ πατέρα μου τή πείραξε, τήν τσάκισε λίγο.

— ***Ἐπειδή μόλις πρίν εἶπες πώς «σκέφτεσαι νά βάλεις τή μάνα σου νά σοῦ πεῖ ὅλα τά δημοτικά τραγούδια πού ξέρει» Πές μου τί γνώμη ἔχεις γιά τό Δημοτικό τραγούδι;***

Μ' ἀρέσει πάρα πολύ. Εἶναι καί ἡ ρίζα τοῦ Λαϊκοῦ τραγουδιοῦ. Χωρίς αὐτό δέν ὑπάρχει ταυτότητα καί σ' ὅλο τό Ἑλληνικό τραγούδι.

— ***Χωρίς ν' ἀντιγράψεις τό παράδειγμα τῆς Χάρης Ἀλεξίου θά μποροῦσες νά κάνεις μιά δουλειά — Νά πῶ ἐγώ ἕνα ὄνομα;***

Ναί, πές.

— ***Τό Χριστόδουλο τό Χάλαρη.***

Τόν σκέφτηκα. Καί τό Μαρκόπουλο τόν ἔχω σκεφτεῖ. Ὁ ὁποῖος μάλιστα μοῦ εἶπε ὅτι θέλει νά κάνει ἕνα δίσκο, μιά σειρά ἀπό δικά μας παλιά Μακεδονικά τραγούδια. Θέλω ὅμως ἐγώ, αὐτά τά τραγούδια ἐνορχηστρωτικά, νά μήν ἔχουν αὐτόν τόν καθαρά παραδοσιακό χαρακτήρα!

Οἱ παραδοσιακοί τραγουδιστές ὑπάρχουν. Νἄχει πιό ἐξελιγμένη μορφή ἡ ὀρχήστρα.

— ***Μήπως ὅμως αὐτό θά εἶναι κάτι πού θά...***

Ἐνοχλήσει;

— ***Ὄχι θά ἐνοχλήσει. Θ' ἀποβεῖ ἐνάντια στό Δημοτικό τραγούδι.***

Ὄχι δέ νομίζω. Δέ νομίζω γιατί ὅπως ἀνέφερα καί πρίν οἱ παραδοσιακοί τραγουδιστές ὑπάρχουν. Οἱ γνήσιοι. Ὑπάρχει ὁ Σαμαρᾶς! Ἡ Τσίτρα...! Ὑπάρχουν! Τό νά κάνω καί γώ μιά ἐκτέλεση τό ἴδιο ἀκριβῶς ὅπως αὐτοί, δέν ἔχει νόημα! Ἡ γενιά μας δέ μεγαλώνει πλέον σέ παραδοσιακό περιβάλλον.

Σήμερα εἶναι ἡ τηλεόραση, τό κασετόφωνο, τά στέρεο, τεχνολογικά ἐπιτεύγματα πού ἠχοῦν διαφορετικά. Δέν εἶναι ἡ λιτή παραδοσιακή ὀρχήστρα, ἀπό ἕνα - δύο ἤ τρία συνολικά ὄργανα. Ἐμένα κάτι πού μοῦ ἄρεσε πάρα πολύ εἶναι ἡ δουλειά πού ἔκανε ὁ Βαγγέλης ὁ Παπαθανασίου μέ τήν Εἰρήνη Παπά.

— ***Μιλᾶς γιά τίς Ὠδές;***

Ναί, γιά τίς Ὠδές.

— ***Φοβερή!***

Δέν εἶναι καταπληκτική;

— ***Πάρα πολύ.***

Ἕνα τέτοιο πρᾶγμα θέλω νά κάνω λοιπόν. Ἴσως ὄχι τόσο πολύ μοντέρνο, ἀλλά νά ξεφύγει κάπως ἀπό κεῖ πού βρίσκεται τό Δημοτικό τραγούδι.

Νά μή μείνει παραδοσιακό ὅπως λέμε, ἄντε νά 'κούσουμε κι' ἕνα δημοτικό τραγούδι. Νά θυμηθοῦμε λίγο τό κλαρίνο ἤ τό λαγοῦτο! Καταλαβαίνεις τί ἐννοῶ; Δέ θέλω νά γίνει κάτι ὅπως ἔγινε μέ τά ρεμπέτικα. Καί γώ ἅμα ἤθελα, ἔκανα ρεμπέτικα. Ὅμως τί νόημα θά εἶχε ἀφοῦ ὑπάρχουν κι ἀκούγονται τά γνήσια μέ τό Τσιτσάνη!.

Ἔκανε ρεμπέτικα ὁ Χατζηδάκης ἀλλά τά ἔκανε!...

παρεῖ κι' ὁ Θεσσαλονικειός, ὁ καθαρά Θεσσαλονικειός, καί νά μπεῖ μέσα σ' ἕνα σπίτι πού δέν εἶναι «Ζερβοχώρια». Πού δέν εἶναι ἐπαρχία. Διαφορετικά τό νά βγάλω καί γώ ἕνα δίσκο μ' ἕνα κλαρῖνο κι' ἕνα λαγοῦτο ἤ μ' ἕνα βιολί κι' ἕνα λαγοῦτο... δέ λέει τίποτα! Δέν ξέρω!... Μπορεῖ καί νἄχω λάθος! Τό ψάχνω χρόνια τώρα αὐτό τό πράγμα. Ὁπωσδήποτε ὅμως θἄχει πιό σημερινή μορφή...

Εἶν' ἁμαρτία... Ἄκου! Ὑπάρχει ἕνα συγκρότημα διεθνοῦς φήμης - αὐτή τή στιγμή δέ μπορῶ νά θυμηθῶ τ' ὄνομά του Ἐγγλέζικο, τό ὁποῖο πῆρε Ποντιακούς ρυθμούς καί τούς παρουσίασε στό Λονδῖνο... Τρελλάθηκαν!

Γιατί νά μείνει τό πράγμα σέ στενά περιθώρια παραδοσιακά, ἀφοῦ τό Δημοτικό τραγούδι εἶναι πιό μοντέρνο ἀπό ὁποιοδήποτε ἄλλο εἶδος!

— ***Μανώλη... Μιά καί προηγουμένως ἀναφέραμε τούς μουσικοσυνθέτες. Ξέρω ὅτι ἔχεις συνεργαστεῖ μέ πάρα πολλούς. Σχεδόν ὅλους. Μήπως ξεχωρίζεις κανέναν ἀπ' αὐτούς πού νά ταιριάζει, στό τύπο σου καί στή φωνή σου;***

Ναί. Ἔχω συνεργαστεῖ μέ ὅλους τούς κορυφαίους Ἕλληνες Μουσικοσυνθέτες. Θεοδωράκη, Χατζηδάκη, Ξαρχᾶκο, Μούτση, Κηλαηδόνη, Σπανό τώρα, Ἄκη Πάνου. Δέ ξέρω! Καί ὁ Θεοδωράκης μέ πάει πολύ...καί ὁ Δῆμος Μούτσης μέ πάει πάρα πολύ! Ἴσως αὐτοί οἱ δυό εἶναι οἱ περισσότερο στή ψυχοσύνθεσή μου.

— ***Νά σοῦ κάνω καί μιά ἄλλη ἐρώτηση σέ σχέση μέ τό ἴδιο θέμα. Ἔχω προσέξει, ὅτι πάρα πολλές φορές, ἔχεις τραγουδήσει τραγούδια Ἑλλήνων συνθετῶν — δέ θά σοῦ ἀναφέρω ὀνόματα — πού μέχρι τή συνεργασία τή δική σου τουλάχιστο, ἦταν ἄγνωστοι στό εὐρύ κοινό. Δέν θά δίσταζα δέ νά πῶ ὅ,τι ἐσύ τούς ἔκανες γνωστούς. Ἐκτός ἀπό τήν ἐμπιστοσύνη στή φωνή σου, τί ἄλλο σ' ἔκανε νά πεῖς αὐτά τά τραγούδια;***

Μοῦ ἄρεσαν! Τό ὅτι ἐγώ τούς ἔκανα γνωστούς, δέν εἶναι ἀπόλυτο. Ἀλλά τά τραγούδια μοῦ ἄρεσαν. Ἄν μ' ἀρέσει κάτι τό λέω. Εἶναι καί κάποιο ἔνστικτο πού μέ κάνει νά λέω «θά τό πῶ». Ὁ Λουκιανός ὁ Κηλαϊδόνης ἦταν ἄγνωστος...

— ***Καί ἡ Καραήνδρου***

Ναί καί ἡ Καραήνδρου... Ἀκόμα κι' ὁ Γιῶργος Χατζηνάσιος τόν πάει μπροστά. Δέν πρέπει ἐπειδή ἕνας συνθέτης εἶναι ἄγνωστος νά μή τόν βοηθήσουμε! Ὑπῆρξανε κομμάτια πού μοῦ προτείνανε νά πῶ καί πού στή συνέχεια ἔγιναν ἐπιτυχίες, ἀλλά ἐγώ... δέ ξέρω... .. δέ μοῦ ἄρεσαν καί δέν τά εἶπα.

— ***Μανώλη, μιά καί μιλᾶμε νέχεια γιά συνθέτες. Ἐσύ προσπάθησες ποτέ νά συνθέσεις καί νά τραγουδίσεις κάτι δικό σου; Θά τό κάνεις αὐτό στό μέλλον;***

Δέ προσπάθησα. Ἡ σύνθεση εἶναι ἔμπνευση. Εἶναι κάτι πού βγαίνει ἀπό μέσα σου. Ἄν τό πιέσεις ἤ κάνεις κάτι προκατασκευασμένο, δέν εἶναι τίποτα. Μέχρι στιγμῆς δέν ἔχω ἀσχοληθεῖ μ' αὐτό. Μ' ἄρεσε πάντα νά τραγουδάω! Ἄν στό μέλλον μοὔρθει, θά τό κάνω.

— ***Τόν τελευταῖο καιρό κυκλοφορεῖ πολύ «ρετρό»...***

Ναί πάρα πολύ.

— ***Ἰδίως στό τραγούδι. Γιά μένα αὐτό τό ρετρό, δέ σημαίνει οὔτε μόδα, οὔτε ἀρέσει στό κόσμο καί τό τραγουδᾶμε. Γιά μένα τό «ρετρό» αὐτό σημαίνει μιά στειρότητα, μιά στάση — τουλάχιστο ὅπως μᾶς τό δίνει ἡ τηλεόραση, τό ραδιόφωνο καί οἱ δισκογραφικές Ἑταιρεῖες — μιά κρίση! Ἐσύ πιστεύεις σ' αὐτή τήν κρίση;***

Πιστεύω ἀπόλυτα. Κι' αὐτό γιατί, ὁπωσδήποτε τό «ρετρό» ὅπως λές, ὑπάρχει. Ὑπάρχει ἕνα ἀναμάσημα, ἕνα βρυκολάκιασμα, πού εἶχε πεῖ κάποτε ὁ Σαββόπουλος! Εἶναι γιατί δέν ὑπάρχει βασικά μιά νέα μορφή στό στῖχο. Δέν ὑπάρχουν ἐρεθίσματα. Συνεχῶς τά ἴδια πράγματα. Σ' ἀγαπῶ... μ' ἀγαπᾶς... ἤ θά ὑπάρξει τό πολιτικό τραγούδι! Δέ νομίζω ὅτι τό θέμα εἶναι ἐκεῖ πιά, σήμερα!

Ὁ κόσμος ἔχει ἄλλα ἐνδιαφέροντα. Φταῖν ὁπωσδήποτε καί οἱ Ἑταιρεῖες. Οἱ ὁποῖες προκειμένου νά βγάλουν λεφτά, νά τά οἰκονομήσουν, πλασσάρουν τραγούδια σωρηδόν στήν ἀγορά, τά ὁποῖα ἀφοῦ διαγράφουν μιά τροχιά σάν διάττοντες ἀστέρες ἕνα - δύο μῆνες, μετά χάνονται. Καί οἱ τραγουδηστές ἀπ' τήν πλευρά τους μέ τούς ἐπιχειρηματίες. Εἶναι κι' αὐτοί μέτοχοι. Δέ κάνεις σουξέ... δέ σέ παίρνει ὁ ἐπιχειρηματίας! Δέ βγάζεις χρήματα! Καί πάει λέγοντας. Ὅπως βλέπεις λοιπόν, ὑπάρχει μία ἀλυσίδα αἰτιῶν, πού τό τραγούδι τελικά δέ βαδίζει καλά.

— ***Νομίζεις ὅτι θά συμβεῖ κάτσι πιστεύω.*** Μέσ' ἀπό ἕνα τέτοιο τέλμα, θά βγεῖ μιά νέα μορφή. Μάλιστα, ἄν δέν ὑπάρξει μιά τελείως πτώση, φθορά, δέ θά βγεῖ τίποτα. Συνήθως οἱ ἐπαναστάσεις γίνονται ὅταν ὑπάρχει ἐξαθλήωση.

* * *

— ***Κάτι ἄλλο Μανώλη τώρα. Λίγο πολύ σέ εἴδαμε παντοῦ. Συναυλίες, κέντρα, κινηματογράφο... Δέν σέ εἴδαμε πουθενά στό θέατρο. Ἤ κάνω λάθος;***

Ὄχι, ἔχω παίξει στό θέατρο.

— ***Ἐπιθεώρηση;***

Ὄχι ἐπιθεώρηση. Στίς ἐπιθεωρήσεις δέν πάω, δέ μ' ἀρέσουν. Δέν μ' ἀρέσει, αὐτό πού γίνεται στίς ἐπιθεωρήσεις. Δηλαδή. Ὑπάρχει ἕνας θίασος.. βγαίνουμε στή σκηνή... λέμε διάφορα κωμικά ἀστεῖα... γελάει ὁ κόσμος. Ξαφνικά, βγαίνει κι' ἕνας τραγουδιστής! Ἕνας τραγουδιστής ἄσχετος μέ τήν ὑπόθεση, λέει δυό - τρία τραγούδια καί φεύγει!...

Ἐγώ τραγούδησα στό θέατρο ὅταν ἤμουν φαντάρος κάτω στόν Πειραιά. Στό θεατρικό ἔργο ἡ «Πόλη μας». Ἤτανε τῆς Κωστούλας τῆς Μητροπούλου τῆς συγγραφέα, εἶχε κάνει τίς χορογραφίες ἡ Ραλλοῦ ἤ Μάνου καί τή μουσική εἶχε γράφει ὁ Κηλαϊδόνης. Ἔβγαινα καί ἔλεγα ἔξι τραγούδια πού εἴχανε σχέση μέ τό ἔργο. Ἦταν δεμένα μέ τήν παράσταση. Γιά μένα αὐτό τό νόημα ἔχει τό τραγούδι στό θέατρο! Ὅπως καί τό καλοκαίρι. Βγῆκα ξανά πρίν τρακάρω καί τραγούδησα στόν «Τσιτσάνη». Παιζόταν «40 χρόνια Βασίλης Τσιτσάνης». «Ἡ ζωή καί τό ἔργο του». Τραγουδοῦσα, τραγούδια τά ὁποῖα ἦταν δεμένα μέ ὅλ' αὐτά. Πού τἄγραφε, πώς τἄγραφε γιά ποιά αἰτία τἄγραφε! Νά βγῶ τελικά στή σκηνή, νά πῶ δυό - τρία τραγούδια καί νά φύγω... Ἔ, νομίζω αὐτό δέ λέει τίποτα!.

— ***Ἕνα γεγονός ἀναμφισβήτητο εἶναι πώς ὁ «τρελλός», εἶναι πραγματικά ἡ μεγάλη σου ἐπιτυχία...***

Ναί εἶναι.

— ***Προσωπικά καί γώ τό πιστεύω. Ἄν ἐξεραίσουμε ἕνα «Εἶμ' ἀητός χωρίς φτερά» τραγούδι, πού μπορεῖ νά εἶναι καί πιό μπροστά ἀπ' τό «τρελλό»...***

Εἶναι.

— ***Δύσκολα θά βρεθεῖ τραγούδι ρεμπέτικο στό ρυθμό τοῦ Ζεϊμπέκικου πού νά τοῦ συναγω-***

(Συνέχεια στή 4η σελίδα)

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
«ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΑ»
Μαχητικό ὄργανο
τῆς Πολιτιστικῆς Ἑταιρείας
Σανῶν ὁ «ΑΠΟΛΛΩΝΕΙΟΣ»
Σανά — Χαλκιδικῆς
☆
Ἱδρυτής — ἰδιοκτήτης
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΣΑΝΩΝ
Ο «ΑΠΟΛΛΩΝΕΙΟΣ»
Σανά — Χαλκιδικῆς
☆
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΣΥΝΑΠΑΛΟΣ
Φιλικῆς Ἑταιρείας 45
Τηλ. 267-777
☆
Διευθυντής Συντάξεως
ΔΑΓΚΙΛΑΣ ΑΡΓΥΡΙΟΣ
Στρ. Μακρυγιάννη 15
Τ.Τ. 29 — Θεσσαλονίκη
☆
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
0,20 ΔΡΧ.
Συνδρομή προαιρετική
Ἐπιταγές — Ἐμβάσματα
ΔΙΑΜΑΝΤΗ ΒΑΣΙΛΕΙΟ
Σανά — Χαλκιδικῆς
☆
Ταχ. διεύθυνση
Ἐφημερίδα «ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΑ»
Στρατηγοῦ Μακρυγιάννη 15
Τ.Τ. 29 — Θεσσαλονίκη
☆
Χειρόγραφα δέν ἐπιστρέφονται

Ἡ Συνέντευξη τοῦ Μανώλη Μητσιά

(Συνέχεια ἀπό τήν 3 σελίδα)

νιστεῖ. Πιστεύεις πώς τό «τρελλό» θά τόν ξεπεράσεις γρήγορα καί ἐντελῶς τυχαῖα ἤ θά πρέπει νά κουραστεῖς;

Θά πρέπει νά κουραστῶ ὁπωσδήποτε. Κι' αὐτό ξέρεις, γιατί «ὁ τρελλός» γράφτηκε ἀπό ἕναν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος εἶναι καθαρά δημιουργός στό λαϊκό τραγούδι!

— ***Πές μου τόν συνθέτη γιατί δέ τόν θυμᾶμαι.***

Εἶναι ὁ Ἄκης Πάνου.

— ***Νομίζω ὅτι αὐτός ὁ ἄνθρωπος τελικά εἶναι μιά παρεξηγημένη μορφή στό Λαϊκό τραγούδι. Ἔχω ἀκούσει τραγούδια δικά του θαυμάσια... Ἐξαιρετικά!...***

Καταπληκτικά! Εἶναι ἄνθρωπος πού δέν ἐνδίδει σέ Ἑταιρεῖες. Δέν ὑποκύπτει σέ οἰκονομικά. Δὲ κάνει συμβιβασμούς ποτὲ! Βγάζει ἕνα δίσκο κάθε πέντε χρόνια. Ὅποτε τοῦ ἀρέσει. Ὅποτε ἔχει κέφι. Καί δημιουργεῖ ὁπωσδήποτε. Γιατί ὁ Ἄκης γράφει μουσική, γράφει καί στῖχο δικό του!. Αὐτό εἶναι τό σημαντικό στόν Ἄκη!

Πέρα τοῦ ὅτι προέρχεται ἀπό γνήσια ρεμπέτικη γενιά τοῦ Βαμβακάρη, καί τοῦ Τσιτσάνη!

Τά κάνει ὅλα μόνος του. Εἶναι πραγματικά, εἶναι ἀληθινά, εἶναι γνήσια. Αὐτό ἔχει σημασία. Τό γνήσιο, εἶναι δυνατόν νά μήν εἶναι καλό;

— ***Τήν ἐρώτηση γιά τό «τρελλό», στήν ἔκανα ξέρεις, γιατί πιστεύω πώς, κάθε καλλιτέχνης, στό τέλος αὐτόν πού καλεῖται πραγματικά νά ἀντιμετωπίσει σάν ἀνταγωνιστή, εἶναι ὁ ἴδιος του ὁ ἑαυτός! Μιά ἐπιτυχία, γίνεται γάγγραινα συγχρόνως μὲ τό ἐρώτημα: πῶς τήν ξεπερνᾶς; Δέν εἶν' ἔτσι;***

Ἔτσι εἶναι. Κι' ἐγώ προσωπικά, ποτέ δέν ἐπεδίωξα νά κάνω μεγάλες ἐπιτυχίες, τό «σουξέ» πού λέμε. Λάθος! Οἱ τραγουδιστές πού θέλουν νά κάνουν ἐπιτυχίες, εἶναι λάθος! Γιατί ἄν μάθεις τόν κόσμο στό «σουξέ» καί μετά γιά τόν ἄλφα βῆτα λόγο δέν κάνεις «σουξέ»... πάει, καθάρισες! Ἔχεις θα φτεῖ!...

— ***Ἀκριβῶς. Εἶναι κάτι σάν «μπούμεραγκ» δίκοπο μαχαίρι.***

* * *

— ***Μανώλη, νά ξαναγυρίσουμε στή Θεσσαλονίκη. Βεβαίως σήμερα δέν εἶναι οὔτε τά «Σκαμνιά» οὔτε ἡ «107»...***

Δυστυχῶς ὄχι.

— ***Οὔτε ἡ χρυσή ἐποχή τῶν μπουάτ τῆς δεκαετίας τοῦ '60. Σήμερα στή Θεσσαλονίκη καί στό χῶρο τοῦ θεάματος, ὑπάρχει μιά φανταχτερή ὄψη, ἕνα ψεύτικο λοῦσο. Μεγάλα θεάματα... σόου μπίζνες,... ἀκριβές δουλειές... κι ἀκόμα ἀκριβότερα εἰσιτήρια γιά κάποιον πού θέλει νά τά δεῖ. Τί λές γι' αὐτή τήν ἀκρίβεια ἐσύ; ... Ὑπάρχει;***

Ναί συμφωνῶ. Ἔχουν ἀλλάξει τά πράγματα!...

— ***Πρόσεξε. Προχθές ἤρθαμε στή «Νεράϊδα». Πέρνουμε παράδειγμα ἀπό σένα γιά νά μήν τρέχουμε ἀλλοῦ. Πληρώσαμε 650 δρχ. τήν πρόσκληση τοῦ χοροῦ, ἀλλά ἡ βραδυά μᾶς βγῆκε 1,5 χιλιάρικο! 650 δρχ ἡ πρόσκληση, σύν 800 δρχ. κρασί πού μᾶς ὑποχρεώσανε νά πάρουμε, σύν ποσοστά, σύν τό ἕνα, σύν τό ἄλλο, κλείσαμε τίς 1.500 δρχ. Νομίζω πώς αὐτό τό εἰσιτήριο εἶναι ἀκριβό γιά ὅλους!***

Εἶναι ἀκριβό. Τό ξέρω καί γιά νᾶμαι εἰλικρινής στεναχωριέμαι! Κι' ἄν ἤξερα πώς ἔτσι θά ἦταν τά πράγματα, δέ θά 'ρχόμουν! Σοῦ μιλάω εἰλικρινά, ὄχι. Κι ἄν πάλι αὐτή τή στιγμή δέν εἶχαν κλειδυσκολίες πού ἀντιμετωπίζω ἐγώ ὁ ἴδιος, πού εἶμαι ἀναγκασμένος νά ἀνεβοκατεβαίνω Θεσσαλονίκη — Ἀθήνα γιά νά κάνω τό δίσκο μου. Γιά νά κάνω τηλεόραση. Νά μιλήσω μέ τό στιχουργό, ἤ μὲ τό συνθέτη... Ὅπως βλέπεις, ὑπάρχουν δυσκολίες.

— ***Τεχνικές δυσκολίες δηλαδή!***

Βεβαίως. Τεχνικά προβλήματα. Τεχνικά μέσα, τά ὁποῖα ὑπάρχουν στήν Ἀθήνα καί δέν ὑπάρχουν στή Θεσσαλονίκη. Πέρα ἀπ' ὅλα αὐτά ὅμως τά παιδιά αὐτά, θά πρέπει, νά μείνουν στή Θεσσαλονίκη νά τραγουδήσουν. Νά τούς ἀκούσει, νά τούς μάθει ὁ κόσμος. Σ' αὐτό μποροῦν νά ἐλπίζουν. Ὅτι δηλαδή κατ' ἐπέκταση θἄρθει «κάποιος» νά τούς δεῖ ἐδῶ, νά τούς ἀκούσει. Σ' ἐμένα ἀνέβηκε ὁ Πατσιφᾶς! Πῶς ἀνέβηκε; Ἔμαθε πώς ὑπάρχει κάποιος Θεσσαλονικειός πού τραγουδάει καλά» κι ἀνέβηκε νά μ' ἀκούσει. Νά μέ δεῖ. Ἦρθε ὁ Λαμπρόπουλος!...

Τά παιδιά αὐτά λοιπόν πρέπει νά τραγουδήσουν ἐδῶ. Κι ὄχι μέ τήν Φιλοδοξία «τραγουδᾶμε γιά νά τά οἰκονομήσουμε». Θά τραγουδήσεις καί θά βάλεις κι' ἀπ' τή τσέπη σου γιά νά τραγουδήσεις!

Ἔτσι εἶναι. Θυμᾶμαι πού σχολνοῦσα χαράματα ἀπ' τό κέντρο κι' ἐρχόμουν μέ τά πόδια σπίτι! Ὄχι νά πάρουμε ἕνα - δύο χιλιάρικα. Θἄρθουν καί τά λεφτά, ἀργότερα. Πρῶτα θ' ἀγωνιστεῖς. Ὑπάρχει ὄντως ἀγώνας στίς μπουάτ, γι' αὐτό τίς ἀποφεύγουν. Προτιμοῦν νά τάση ἀποκεντροτισμοῦ. Θέλουν πολλοί, νά φύγουν ἀπό τήν Ἀθήνα! Δέ σηκώνει πιά τό κλῖμα. Ἡ ζωή παραέγινε, ἀγχώδης κάτω. Ὕστερα, τό κοινό τῆς Ἀθήνας ἔχει κορεστεῖ. Ἔχει κουραστεῖ πιά. Βλέπεις καί τό χειροκρότημα πού ὑπάρχει ἐδῶ, δέν ὑπάρχει στήν Ἀθήνα.

Αὐτό εἶναι σημαντικό γιά ἕνα καλλιτέχνη! Ἀκόμα καί τό αὐτόγραφο πού παίρνουν ἐδῶ, κάτω τό παίρνουν σπάνια. Ἀραιά καί πού! Ἔχουν χορτάσει πιά οἱ Ἀθηναῖοι! Ἀπ' τήν ἄλλη μεριά ὁπωσδήποτε ὑπάρχει καί ἡ οἰκονομική κρίση! Γι' αὐτό φεύγουν ὅλοι στήν ἐπαρχία. Σοῦ λέει, παρθένα ἡ ἐπαρχία, κάλι καλύτερο θά βγάλουμε.

— ***Τά συμβόλαια πού ὑπογράφουν ἐδῶ πληρώνονται καλύτερα; Παίρνουν περισσότερα χρήματα;***

Ἐξαρτᾶται. Στή δική μου περίπτωση δέ νομίζω ὅτι πληρώθηκα καλύτερα ἀπό τήν Ἀθήνα. Μποροῦσα νά τά βγάλω καί κεῖ αὐτά τά χρήματα. Ἐγώ ἦρθα γιατί πράγματι ἤθελα νά ἔρθω. Χρόνια ὁλόκληρα μέ εἶχαν φάει ὅλοι: Γιατί δέν ἀνεβαίνεις, γιατί δέν ἀνεβαίνεις! Μά, λέω, ἀφοῦ ἔρχομαι τά καλοκαίρια! Ὄχι, ἄλλο εἶναι τό χειμώνα!... Καί πραγματικά εἶναι ἀλλιῶς τό χειμῶνα! Ἕνας ἄλλος λόγος ἦταν τό ἀτύχημα πού εἶχα καί μ' ἀνάγκασε νά μήν μπορῶ νά ἀνταποκριθῶ σέ ὑποχρεώσεις κάτω... Μά πάνω ἀπ' ὅλα ἐπειδή τό ἤθελα. Λεφτά; Λεφτά ἄν κυνηγοῦσα, θά μποροῦσα νά πάω ἀλλοῦ. Στήν Ἀμερική στήν Αὐστραλία καί νά βγάλω παλλά περισσότερα. Δέν πῆγα. Ἤθελα νἄρθω στή Θεσσαλονίκη. Καί πρέπει νἄρχεται «κόσμος» ἐπάνω. Εἶναι ἁμαρτία ἡ Θεσσαλονίκη καλλιτεχνικά καί πνευματικά νά μένει πίσω ἀπό τήν Ἀθήνα,ἡ ὁποία Ἀθήνα σέ τελική ἀνάλυση εἶναι μία διασκέφθηκα. Καί ἡ ἐπίσκεψή του, εἶναι ἕνα ἀπό τά ὄνειρά μου... Γιά νά μή σοῦ πῶ ὅτι θά πάω τό καλοκαίρι.

— ***Ἄν καί εἶναι πολύ νωρίς ἀκόμα νά μιλᾶμε γιά συντάξεις. Βλέπεις τόν ἑαυτό σου μιά μέρα, νά περνάει τήν ὑπόλοιπη ζωή του σέ μιά ἔπαυλη στό χωριό καί στό τόπο πού γεννήθηκε; Ἤ εἶναι ἀδιανόητο;***

Δέν εἶναι καθόλου ἀδιανόητο. Κατ' ἀρχάς τί ἔπαυλη!... Νά, αὐτή τή στιγμή φτιάχνω, ἐπισκευάζω τό πατρικό μου σπίτι στό χωριό. Καί τό κάνω μόνο καί μόνο γιά νά ἔρχομαι, νά μένω. Μ' ἀρέσει πάρα πολύ τό χωριό. Ἐπαύλεις καί τέτοια πράγματα δέ θέλω.

— ***Τό ἔπαυλη πού ἀνέφερα, ἦταν γιατί ἤθελα νά τονίσω, ὅτι θἆναι ἕνα σπιτάκι ἥσυχο, ἤρεμο καί μέ ὅλες τίς ἀνέσεις. Κάτι πού δέ συμβαίνει μέ τήν ἀγροτική κατοικία στά χωριά. Δυστυχῶς αὐτή, βρίσκεται σέ πολύ χαμηλά ἐπίπεδα...***

Ναί πράγματι εἶναι!...Ἀλλά ξέρεις κάτι; Τώρα πού πῆγα στό χωριό, εἶδα καί σπίτια καλά διατηρημένα...Μέ λουτρό... μοντέρνα καί χάρηκα! Πραγματικά χάρηκα.

— ***Κι' ἐπειδή τά «ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΑ» σέ ζάλισαν τόση ὥρα μ' ὅλες αὐτές τίς ἐρωτήσεις...***

Καθόλου. Οὔτε κατά διάνοια! Οὔτε κἄν φανταζόμουνα ποτέ, πώς θἄδινα μιά μέρα συνέντευξη γιά ἐφημερίδα τῶν Ζερβοχωρίων!

— ***Ἐσύ θἄθελες νά ρωτήσεις τίποτα στά «Ζ», νά μάθεις κάτι ἀπ' τά «Ζερβοχώρια» γιά τά Ζερβοχώρια;***

Ναί ... Λίγο πολύ τά μαθαίνω ὅλα τά νέα. Ἡ μάνα μου, τά ἀδέλφια μου, μοῦ τά λένε πάντα. Θέλω ὅμως νά κάνω μιά εὐχή γιά τά Ζερβοχώρια - πού ἦταν, καί εἶναι τά πιό παραμελημένα χωριά τοῦ νομοῦ μας - καί τούς Ζερβοχωρῖτες. Νά ὑπάρχει πάντα ἀνάμεσά τους ἀγάπη, ὁμόνοια καί σύμπνοια. Νά μήν προσπαθεῖ ὁ ἕνας νά βγάλει τό μάτι τοῦ ἄλλου. Τί θά κερδίσουμε;... Εἶναι ὁ τόπος πού γεννήθηκα καί μεγάλωσα ὡς τά 20 μου χρόνια. Θέλω ν' ἀκούω καλό κι' αὐτά. Καί πού ξέρεις;

— ***Ἐκτός ἀπό στρατιωτικός γιατρός, πολιτικός γιατρός....***

Μά κι' αὐτά δέν ἦταν στόχοι στήν οὐσία τότε. Ἐντελῶς ἐπιφανειακά. Κάτι ἔπρεπε νά κάνω. Ὑπῆρχε ἡ νοοτροπία!... Τίποτα. Πάλι τραγουδιστής θἄθελα.

— ***Γιά τή Χαλκιδική μας τί προβλέπεις; Ὑπάρχει κάποιο λαμπρό τουριστικό μέλλον;***

Γιά τή Χαλκιδική... Εἰλικρινᾶ δέ ξέρω! Δέ ξέρω, γιατί δέν ἔχω ζήσει καλοκαίρι στή Χαλκιδική ἀκόμα!

— ***Δέν ἔχεις ζήσει;***

Ὄχι. Ἀνέβηκα μιά - δυό φορές γιά λίγο ἐκεῖ πρός τή Γερακινή.

— ***Ἔχεις ἐμφανιστεῖ ποτέ καλοκαίρι σέ κανένα ἀπό τά τουριστικά συγκροτήματα τά δικά μας;***

Ὄχι ποτέ. Ἀπ' ὅτι βλέπω στήν Ἀθήνα πάντως, τό ὄνομα τῆς Χαλκιδικῆς ἀκούγεται μέ πολύ εὐχάριστο τρόπο. Νομίζω ὅμως, ὅτι αὐτό πού θά βοηθήσει αὐτό πού βοηθάει στήν τουριστική ἀνάπτυξη ἑνός τόπου, εἶναι ὁ ἐκσυγχρονισμός τῶν ἐγκαταστάσεων. Τό καλό ὁδικό σύστημα καί προπαντός ἡ δυνατότητα τῆς ἀμέσου καί καλῆς ἐξυπηρετήσεως τοῦ κοινοῦ. Ἄν αὐτά ὅλα ὑπάρχουν ἤ γίνουν, τότε δέν ὑπάρχει κανένας φόβος. Καί πρός Θεοῦ νά μήν ἀλλοτριωθοῦμε! Νά μήν ἀλλοιωθοῦμε, νά μή γίνουμε ἕνα μέ τούς τουρίστες!

— ***Νά μή γίνουμε Ρόδος ἤ Μύκονος δηλαδή.***

Νά μή γίνουμε Ρόδος, ὁπωσδήποτε.

— ***Στόν τόπο μας ὑπάρχει μεγάλη πολιτιστική κίνηση. Σωματεῖα μεγάλα ὅπως, τῆς Ἀρναίας, ὁ «Σίθων» τῆς Νικήτης***

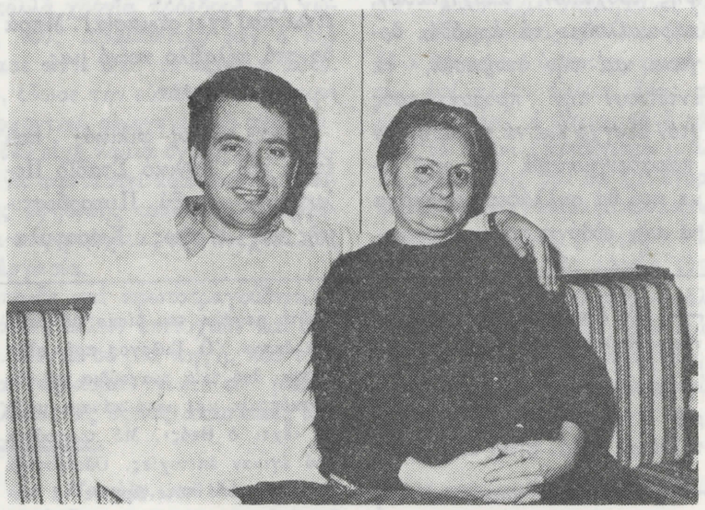

Μέ τή μητέρα του

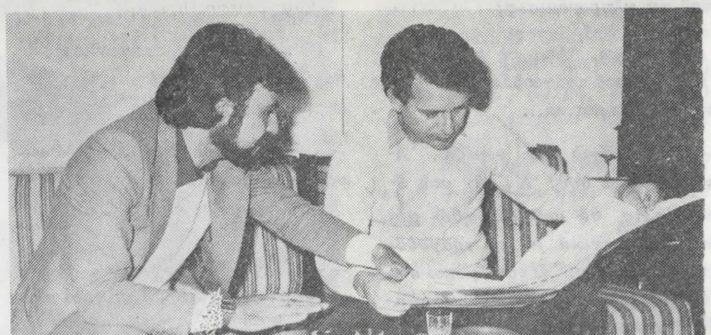

καλό;

— ***Τήν ἐρώτηση γιά τό «τρελλό», στήν ἔκανα ξέρεις, γιατί πιστεύω πώς, κάθε καλλιτέχνης, στό τέλος αὐτόν πού καλεῖται πραγματικά νά ἀντιμετωπίσει σάν ἀνταγωνιστή, εἶναι ὁ ἴδιος του ὁ ἑαυτός! Μιά ἐπιτυχία, γίνεται γάγγραινα συγχρόνως μὲ τό ἐρώτημα: πῶς τήν ξεπερνᾶς; Δέν εἶν' ἔτσι;***

Ἔτσι εἶναι. Κι' ἐγώ προσωπικά, ποτέ δέν ἐπεδίωξα νά κάνω με γάλες ἐπιτυχίες, τό «σουξέ» πού λέμε. Λάθος! Οἱ τραγουδιστές πού θέλουν νά κάνουν ἐπιτυχίες, εἶναι λάθος! Γιατί ἄν μάθεις τόν κόσμο στό «σουξέ» καί μετά γιά τόν ἄλφα θῆτα λόγο δέν κάνεις «σουξέ»... πάει, καθάρισες! Ἔχεις θα φτεῖ!...

— ***Ἀκριβῶς. Εἶναι κάτι σάν «μπούμερανγκ» δίκοπο μαχαίρι.***

Πάρα πολύ. Γι' αὐτό καί ὅσοι χάθηκαν, χάθηκαν ἐπειδή ἔκαναν ἐπιτυχίες! Ὁ «τρελλός» ἔγινε ἐπιτυχία μόνος του. Ἡ ἀπόδειξη εἶναι πώς ἡ Ἑταιρεία σέ ἄλλο ποντάριζε καί ἄλλο βγῆκε! Εἶναι ὅμως μιά ἀλήθεια ὁ «τρελλός» ξέρεις!

— ***Ἐπειδή εἶπες ἀλήθεια. Ὅταν τραγουδοῦσες τό «τρελλό» θυμώσουν κανένα τρελλό μήπως;***

Χά... Ναί. Ὄχι... Ὄχι, ναί! Τό «τρελλό» ὅπως τόν παρουσιάζει ὁ Ἄκης... τρελλοί εἴμαστε ὅλοι μας! Τά λόγια του εἶναι ἁπλά, εἶναι ἀληθινά! Εἶναι καθημερινά! «Τόν κόσμο αὐτόν συχάθηκε, ἔφτιαξ' ἕναν δικό του»... Εἶναι μεγάλη κουβέντα!

— ***Ναί πράγματι εἶναι. Εἶναι σάν ἐκεῖνο τό «Δυό πόρτες ἔχει ἡ ζωή» πού τραγούδισε παλιότερα ὁ Καζαντζίδης.***

Ἀκριβῶς. Κι' εἶμαι τυχερός πού εἶπα αὐτό τό τραγούδι, γιατί αὐτό θά μείνει κλασσικό. Ὅταν ἐγώ θά ἀποσυρθῶ, θά φύγω, θά ξέρω πώς τό τραγούδι μου αὐτό, θά παίζεται. Θά τραγουδιέται! Θά ἀκούγεται. Καί τό σημαντικό γιά ἕνα τραγουδιστή εἶναι φεύγοντας ν' ἀφήσει κάτι πίσω του. Καί γιά νά ξαναγυρίσουμε πάλι στούς συνθέτες. Σ' αὐτή τήν περίπτωση, τόν Ἄκη Πάνου ἐγώ τόν «ἀνακάλυψα» Ἦταν θαμένος ὁ Ἄκης!

Κανενός τό μυαλό δέ πήγαινε ὅτι ὑπάρχει καί ἕνας Ἄκης Πάνου. Ἐγώ πῆγα καί τοῦ εἶπα: Ἄκη, θέλω νά κάνω κάτι δικό σου. Ἔχεις τραγούδια; Ἔλα ρέ μάγκα μοῦ λέει, ἔχω. Κάτσε κάτω!.. Καί βγῆκαν ὅλα αὐτά.

κρίβεια ἐσύ; ... Ὑπάρχει;

Ναί συμφωνῶ. Ἔχουν ἀλλάξει τά πράγματα!...

— ***Πρόσεξε. Προχθές ἤρθαμε στή «Νεράϊδα». Πέρνουμε παράδειγμα ἀπό σένα γιά νά μήν τρέχουμε ἀλλοῦ. Πληρώσαμε 650 δρχ. τήν πρόσκληση τοῦ χοροῦ, ἀλλά ἡ βραδυά μᾶς βγῆκε 1,5 χιλιάρικο! 650 δρχ ἡ πρόσκληση, σύν 800 δρχ. κρασί πού μᾶς ὑποχρεώσανε νά πάρουμε, σύν ποσοστά, σύν τό ἕνα, σύν τό ἄλλο, κλείσαμε τίς 1.500 δρχ. Νομίζω πώς αὐτό τό εἰσιτήριο εἶναι ἀκριβό γιά ὅλους!***

Εἶναι ἀκριβό. Τό ξέρω καί γιά νᾶμαι εἰλικρινής στεναχωριέμαι! Κι' ἄν ἤξερα πώς ἔτσι θά ἦταν τά πράγματα, δέ θά 'ρχόμουν! Σοῦ μιλάω εἰλικρινά, ὄχι. Κι ἄν πάλι αὐτή τή στιγμή δέν εἶχαν κλειστεῖ οἱ χοροί πού κλείστηκαν μέ τ' ὄνομά μου, θ' 'φευγα. Τά μαγαζιά αὐτά ἔτσι δουλεύουνε! Δέ μ' ἀρέσουν! Ἐγώ πάντοτε μιά ζωή στίς μπουάτ δούλευα καί δουλεύω. Μ' ἀρέσει αὐτό τό εἶδος! Σέ κοσμικά κέντρα δέ πάω. Ἡ σπάνια. Μά καί στά «Δειλινά» πού πήγαμε στήν Ἀθήνα, ὑποχρεώσαμε τόν ἐπιχειρηματία νά βάλει τό ποτό 350 δρχ... Δέ τῶξερα! Καί πάλι σοῦ λέω πώς ἄν μποροῦσα θά ἔφευγα.

— ***Μέχρι πότε θά μείνεις;***

Μέχρι ἀρχές Ἀπριλίου... Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὅμως φταίει καί ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ ὁποία δέ μπορεῖ νά συντηρήσει μιά μπουάτ. Θυμᾶσαι τότε, στή παληά ἐποχή; Ὑπήρχανε δέκα μπουάτ κι' ἤτανε ὅλες κάθε βράδυ φίσκα. Σήμερα γιατί; Δέν ὑπάρχουν καλλιτέχνες; Γιατί δέν πᾶνε οἱ Θεσσαλονικεῖς νά τούς ἀκούσουν; Δέν ἐπιτρέπεται ἡ Ἀθήνα νά συντηρεῖ τριάντα - σαράντα μπουάτ σήμερα καί ἡ Θεσσαλονίκη οὔτε μία!

— ***Σωστά. Γιά τά νέα παιδιά πού ἀνέφερες θά σέ ρωτήσω κάτι. Πιστεύεις πώς ἕνας καλλιτέχνης σήμερα στή Θεσσαλονίκη μπορεῖ νά ἐλπίζει σέ μιά καλή ἐπαγγελματική καριέρα ἤ θά πρέπει ἀπαραιτήτως νά πάει στήν Ἀθήνα; Τί κατά τή γνώμη σου εἶναι ἐκεῖνο πού τραβάει τό Θεσσαλονικειό καλλιτέχνη στήν Ἀθήνα;***

Κοῖτα τί γίνεται. Εἶναι γεγονός πώς ἄν ἐλπίζει σέ μιά καριέρα, δέ μπορεῖ νά μείνει στή Θεσσαλονίκη! Πρέπει νά πάει στήν Ἀθήνα. Βλέπω παράδειγμα τίς

τούς μάθει ὁ κόσμος. Σ' αὐτό μποροῦν νά ἐλπίζουν. Ὅτι δηλαδή κατ' ἐπέκταση θἄρθει «κάποιος» νά τούς δεῖ ἐδῶ, νά τούς ἀκούσει. Σ' ἐμένα ἀνέβηκε ὁ Πατσιφᾶς! Πῶς ἀνέβηκε; Ἔμαθε πώς ὑπάρχει κάποιος Θεσσαλονικειός πού τραγουδάει καλά» κι ἀνέβηκε νά μ' ἀκούσει. Νά μέ δεῖ. Ἦρθε ὁ Λαμπρόπουλος!...

Τά παιδιά αὐτά λοιπόν πρέπει νά τραγουδήσουν ἐδῶ. Κι ὄχι μέ τήν Φιλοδοξία «τραγουδᾶμε γιά νά τά οἰκονομήσουμε». Θά τραγουδήσεις καί θά βάλεις κι' ἀπ' τή τσέπη σου γιά νά τραγουδήσεις!

Ἔτσι εἶναι. Θυμᾶμαι πού σχολνοῦσα χαράματα ἀπ' τό κέντρο κι' ἐρχόμουν μέ τά πόδια σπίτι! Ὄχι νά πάρουμε ἕνα - δύο χιλιάρικα. Θἄρθουν καί τά λεφτά, ἀργότερα. Πρῶτα θ' ἀγωνιστεῖς. Ὑπάρχει ὄντως ἀγώνας στίς μπουάτ, γι' αὐτό τίς ἀποφεύγουν. Προτιμοῦν νά πᾶνε σ' ἕνα κοσμικό μαγαζί, μεγάλο, νά πιοῦν ἕνα - δύο τραγούδια καί νά σβήσουν. Νά χαθοῦν.

Στή μπουάτ λοιπόν, νά ρθεῖ ὁ κόσμος νά σ' ἀκούσει παρά νά τοῦ πεῖς ἕνα τραγούδι «καψούρικο» καί νά τά σπάσει! Ὕστερα ὑπάρχει καί τό ἄλλο γι' αὐτά τά παιδιά. Ἐμεῖς τότε εἴχαμε μιά φιλοδοξία ἀλλοιώτικη. Διαφορετική. Ἔλεγα ἐγώ. Ξεκινάω, γιατί ὑπάρχει μπρο στά μου κάποιο ἴδαλμα... Κάποιος Χατζηδάκης, κάποιος Θεοδωράκης! Ἕνας Μπιθικότσης, μία Μοσχολιοῦ. Ἕνας Ξαρχάκος ἤ ἕνας Μούτσης! Ἤθελα νά πῶ τά τραγούδια τους καί νά τούς μιμηθῶ. Σήμερα; Πές ξεκινάει ἕνας τραγουδιστής... Ποιόν νά μιμηθεῖ; Νά πεῖ τί; Ὅταν ὑπάρχει ἕνα τέλμα φριλοδοξία νά ξεκινήσει;

— ***Μανώλη, κάτι ἀκόμα. Ἔχουμε παρατηρήσει ἐμεῖς στή Θεσσαλονίκη, πώς τά δύο τελευταῖα χρόνια εἰδικά, γίνεται μιά μεγάλη ἐξόρμηση τῶν Ἀθηναίων τῶν καλλιτεχνῶν δηλαδή πού ἐργάζονται στήν Ἀθήνα, πρός τή Θεσσαλονίκη καί σέ περιόδους πού δέ τούς εἴχαμε συνηθίσει. Δέ περιμένουμε κάθε Σεπτέμβριο πλέον ν' ἀκούσουμε ἕναν καλό τραγουδιστή ἤ νά δοῦμε ἕνα καλό θέατρο. Μιά καλή θεατρική παράσταση. Τώρα τούς βλέπουμε καί σέ ἐποχές τελείως ὀπρόσμενες! Τί νομίζεις πώς ἔχει ἀλλάξει πάνω σ' αὐτό; Κερδίζουν περισσότερα μήπως;***

Ὄχι δέν εἶναι ἀπόλυτο. Οὔτε κι' αὐτό εἶναι ἀπόλυτο. Συμβαίνει τό ἑξῆς. Ὑπάρχει ὁπωσδήποτε μιά

ρῶ νά ἀνταποκριθῶ σέ ὑποχρεώσεις κάτω... Μά πάνω ἀπ' ὅλα ἐπειδή τό ἤθελα. Λεφτά; Λεφτά ἄν κυνηγοῦσα, θά μποροῦσα νά πάω ἀλλοῦ. Στήν Ἀμερική στήν Αὐστραλία καί νά βγάλω παλλά περισσότερα. Δέν πῆγα. Ἤθελα νἄρθω στή Θεσσαλονίκη. Καί πρέπει νἄρχεται «κόσμος» ἐπάνω. Εἶναι ἁμαρτία ἡ Θεσσαλονίκη καλλιτεχνικά καί πνευματικά νά μένει πίσω ἀπό τήν Ἀθήνα,ἡ ὁποία Ἀθήνα σέ τελική ἀνάλυση εἶναι μία διαβρωμένη πολιτεία καί τίποτα περισσότερο.

— ***Πάνω σ' αὐτό πού συζητᾶμε ξέρεις ἐδῶ ὁ κόσμος ἐκτός τοῦ ὅτι σέ συμπαθεῖ ἰδιαίτερα, σέ θεωρεῖ λίγο καί σάν κτῆμα του. Ὅτι τοῦ ἀνήκεις δηλαδή. Σκέφτηκες ποτέ, γι' αὐτόν τό κόσμο, θά μποροῦσες νά κάνεις μιά μόνιμη δουλειά στή Θεσσαλονίκη;***

Τό θέλω πάρα πολύ. Τό θέλω κι ἀπόδειξη ὅ,τι ὅλον αὐτόν τόν καιρό πού κάθομαι ἐδῶ, τό ψάχνω. Εἰλικρινά σοῦ μιλάω τό ψάχνω!...

— ***Ἄν λάβουμε ὑπ' ὄψη μας πώς, ἕνας καλλιτέχνης δέν ἔχει σταθερό σημεῖο ἀλλά μιά βάση, ἐσύ αὐτή τή βάση θἄθελες νά τή δημιουργήσεις στή Θεσσαλονίκη;***

Πολύ. Πάρα πολύ! Μ' ἀρέσει ἐδῶ, πῶς νά τό κάνοῦμε! Ἐδῶ γεννηθήκαμε, ἐδῶ μεγαλώσαμε... εἶν' ἄλλος κόσμος ἐδῶ πέρα! Δέν ὑπάρχει αὐτό τό ρήξιμο, αὐτό τό πρεσάρισμα πού ἀντιμετωπίζεις σέ κάθε σου βῆμα στήν Ἀθήνα.

* * *

— ***Καί γιά νά ξεφύγουμε ἀπό τά καλλιτεχνικά, νά πᾶμε κάπου ἀλλοῦ. Ἄν δέν ἤσουνα τραγουδιστής τί θἄθελες νά ἤσουν;***

Ἄ,... τίποτα. Πάλι τραγουδιστής.

Θεοῦ νά μήν ἀλλοτριωθοῦμε! Νά μήν ἀλλοιωθοῦμε, νά μή γίνουμε ἕνα μέ τούς τουρίστες!

— ***Νά μή γίνουμε Ρόδος ἤ Μύκονος δηλαδή.***

Νά μή γίνουμε Ρόδος, ὁπωσδήποτε.

— ***Στόν τόπο μας ὑπάρχει μεγάλη πολιτιστική κίνηση. Σωματεῖα μεγάλα ὅπως, τῆς Ἀρναίας, ὁ «Σίθων» τῆς Νικήτης***

Μέ τήν ἐφημερίδα «ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΑ»

ἤ μικρά ὅπως ὁ «ΑΠΟΛΛΩΝΕΙΟΣ» ὁ δικός μας καί ἄλλα. Γι' αὐτά τά πολιτιστικά Σωματεῖα γίνεται μεγάλος ντόρος! Τί νομίζεις; προσφέρουν τίποτε θετικό στήν ὕπαιθρο, στήν ἐπαρχία;

Πιστεύω πώς ἡ ὕπαρξη ἑνός πολιτιστικοῦ κέντρου σέ σχέση μέ τήν ἄμεση ἐπαφή του μέ τόν κόσμο, ἔχει μεγάλη σημασία. Τό νά μπορεῖ κάποιος, ἕνας νέος, νά περάσει μιά - δυό ὧρες τήν ἡμέρα κάπου, σ' ἕνα συγκεκριμένο χῶρο ἀκούγοντας πέντε πράγματα, τά ὁποῖα δέν εἶναι δυνατόν ν' ἀκούσει πουθενά ἀλλοῦ, ἤ νά παρακολουθήσει κάποιο ρεσιτάλ. Νά διαβάσει ἕνα βιβλίο... Εἶναι κάτι πολύ σημαντικό! Ἡ γνώμη μου μάλιστα εἶναι, πώς πρέπει νά ἐπιχορηγοῦνται ἀπό τό κράτος αὐτοί οἱ πολιτιστικοί φορεῖς. Μόνον ἔτσι θά πᾶμε μπροστά. Καί θερμά σας συγχαρητήρια! Τί νά σοῦ πῶ! Ἐγώ ὅταν πῆρα τήν ἐφημερίδα τά «Ζερβοχώρια» καί τήν κρατοῦσα ἔτσι στά χέρια μου... Ἔμεινα κατάπληκτος! Ἐπί δέκα λεπτά! Εἶπα: Ἄν εἶναι δυνατόν!... Λόγω τιμῆς τό λέω, χάρηκα πάρα πολύ.

— ***Τό Ἅγιον Ὄρος τό τραγούδισες... τό ἐπισκέφτηκες κα θόλου;***

Μιά φορά μικρός. Πολύ μικρός εἶχα πάει στό πρῶτο Μοναστήρι. Στήν οὐσία ὅμως ὄχι. Δέν τό ἐπι-

Καθόλου. Οὔτε κατά διάνοια! Οὔτε κἄν φανταζόμουνα ποτέ, πώς θἄδινα μιά μέρα συνέντευξη γιά ἐφημερίδα τῶν Ζερβοχωρίων!

— ***Ἐσύ θἄθελες νά ρωτήσεις τίποτα στά «Ζ», νά μάθεις κάτι ἀπ' τά «Ζερβοχώρια» γιά τά Ζερβοχώρια;***

Ναί ... Λίγο πολύ τά μαθαίνω ὅλα τά νέα. Ἡ μάνα μου, τά ἀδέλφια μου, μοῦ τά λένε πάντα. Θέλω ὅμως νά κάνω μιά εὐχή γιά τά Ζερβοχώρια - πού ἤταν, καί εἶναι τά πιό παραμελημένα χωριά τοῦ νομοῦ μας - καί τούς Ζερβοχωρῖτες. Νά ὑπάρχει πάντα ἀνάμεσά τους ἀγάπη, ὁμόνοια καί σύμπνοια. Νά μήν προσπαθεῖ ὁ ἕνας νά βγάλει τό μάτι τοῦ ἄλλου. Τί θά κερδίσουμε;... Εἶναι ὁ τόπος πού γεννήθηκα καί μεγάλωσα ὡς τά 20 μου χρόνια. Θέλω ν' ἀκούω καλό γι' αὐτά. Καί πού ξέρεις; Ἀργότερα μπορεῖ νά μείνω μόνιμα πάλι. Σήμερα πιά τά μέσα ἐπικοινωνίας εἶναι τέτοια, πού τά πάντα ἔχουν καταργηθεῖ... Ὅλα! Οἱ ἀποστάσεις ἔχουν μηδενιστεῖ!

— ***Μανώλη τελειώνοντας θέλω νά σ' εὐχαριστήσω...***

Ἡ εὐχαρίστηση εἶναι δική μου πού μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά μιλήσω, γιά τό τόπο ἀπ' τόν ὁποῖο κατάγομαι. Ἐσεῖς μπορεῖ νά μήν τό καταλαβαίνετε αὐτό. Ἀλλά ἐγώ πού ζῶ στήν Ἀθήνα ἀπομονωμένος ὅλα αὐτά τά χρόνια... Ξέρεις πόσα βράδυα ἔμεινα μέ τά μάτια ἀνοιχτά, ἀναπολώντας τό παρελθόν καί σκεφτόμενος ἕνα σωρό πράγματα; Τί νά σοῦ πῶ! Γι' αὐτό μετά ἀπό τόσα χρόνια πού ἄντεξα, εἶπα τώρα: Θά κάνω ξανά τό σπίτι τοῦ πατέρα μου, γιατί πραγματικά θέλω νά μείνω στό χωριό. Κι ἄν ὑπῆρχε θάλασσα κοντά, θά ἔμενα ἀσυζητητή!

— ***Σ' εὐχαριστῶ...***

Μή τό λές. Ἐγώ ἔμεινα πολύ συγκινημένος μέ ὅλη αὐτή τήν ὑπόθεση!

— ***Σοῦ εὔχομαι ὅτι ἐπιθυμεῖς. Νά ἔχεις πάντα ἐπιτυχίες. Καί νά σοῦ ἔρχονται, ὅλα ὅπως τά σχεδιάζεις. Κι ἄν ἔρχεται καμιά ἀναποδιά, μή στεναχωριέσαι. Κι' αὐτή στό κύκλο εἶναι...***

* * *

Ἦταν ἡ ἀποκλειστική συνέντευξη τοῦ Μανώλη Μητσιᾶ πού ἔδωσε στήν ἐφημερίδα «ΖΕΡΒΟΧΩΡΙΑ».